A HARMADIK ÖTÉVES TERV

Az Országgyűlés
1966. június 23—25-i
ülésszakának
anyagából

Kossuth

A HARMADIK ÖTÉVES TERV

A HARMADIK ÖTÉVES TERV

AZ ORSZÁGGYŰLÉS 1966. JÚNIUS 23—25-I ÜLÉSSZAKÁNAK ANYAGÁBÓL

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ
1966

TARTALOM

Ajtai Miklós előadói beszéde: A harmadik ötéves terv fő társadalmi célunkat, a szocializmus teljes felépítését szolgálja 5

Fehér Lajos hozzászólása: A harmadik ötéves terv a békés építőmunka terve 30

Fock Jenő hozzászólása: A harmadik ötéves terv tükrözi pártunk gazdaságpolitikáját 44

Németh Károly hozzászólása: A harmadik ötéves terv a szocializmus építésének nemzeti programja 58

Törvény a népgazdaság harmadik ötéves tervéről 66

AJTAI MIKLÓS ELŐADÓI BESZÉDE:

A HARMADIK ÖTÉVES TERV FŐ TÁRSADALMI CÉLUNKAT, A SZOCIALIZMUS TELJES FELÉPÍTÉSÉT SZOLGÁLJA

Tisztelt Országgyűlés!

A forradalmi munkás-paraszt kormány az Országgyűlés elé terjeszti az 1966—1970. évekre vonatkozó harmadik ötéves tervről szóló törvényjavaslatot. A tervjavaslat figyelembe veszi gazdaságfejlesztésünk eddigi tapasztalatait, támaszkodik a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1964 decemberi határozatában foglalt, hosszú időre alapul szolgáló irányelvekre, szem előtt tartja társadalmi, gazdasági építésünk legközelebbi feladatait. A törvényjavaslat alapjául szolgáló irányelveket a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1966 májusi ülésén megvitatta és jóváhagyta.

A harmadik ötéves népgazdasági terv szerves folytatása a párt és a kormány eddig folytatott gazdaságpolitikájának, amelynek eredményei tükröződnek az előző ötéves terv teljesítésében.

A szocialista ipar termelése az előző öt év alatt 47 százalékkal emelkedett, és a kitűzött céloknak megfelelően változott az ipari termelés szerkezete is. Leggyorsabban ugyanis a vegyipar és a gépipar termelése nőtt. Sikerült megfelelő módon biztosítani a lakosság iparcikk-ellátását, lényegében realizáltuk beruházási céljainkat, és egyidejűleg 67 százalékkal emelkedett az ipari termékek (élelmiszer nélkül) kivitele. Ipari termelésünk anyagellátása, elsősorban a KGST-országokkal létesített megállapodások alapján, lényegében zavartalan volt és lehetővé tette az éves tervek rendszeres túlteljesítését is.

Az elmúlt tervidőszakban sikeresen befejeződött a mezőgazdaság szocialista átszervezése, mezőgazdaságunk teljesítette az

átszervezés idején célul kitűzött kettős feladatot; a mezőgazdaság termelése az elmúlt öt év átlagában mintegy 10 százalékkal volt több mint az azt megelőző öt évben. A szocialista nagyüzemek létrehozása, megalapozása időszakában is nőtt tehát a mezőgazdaság termelése és árutermelése is, bár tervünk túlzottnak bizonyult s így a kitűzött termelési színvonalat nem értük el. A mezőgazdaság — ha nem is minden tekintetben zökkenőmentesen — biztosította a lakosság élelmiszer-ellátását és a külkereskedelemben képviselt jelentős hányadával hozzájárult egész népgazdaságunk fejlődéséhez.

A nemzeti jövedelem összesen öt év alatt 25 százalékkal nőtt. A nemzeti jövedelem 22 százalékát fordítottuk felhalmozásra, ezen belül — a harmadik ötéves terv készítésénél alapul vett árak és módszerek alapján számítva — kereken 200 milliárd forintot fordítottunk beruházásra a népgazdaság szocialista szektorában, ami körülbelül 15—20 milliárd forinttal haladta meg a tervelőirányzatot. A beruházások több mint háromnegyede a termelőágazatok fejlesztését és csaknem egynegyede a kulturális, egészségügyi, szociális és kommunális ellátás, valamint a lakáshelyzet javítását célozta. A termelőágazatok beruházásai megalapozták az elért eredményeket, előkészítették a további fejlődést a harmadik ötéves terv időszakában. Lényegesen javítottuk a lakosság szociális-kulturális ellátottságát. 282 000 lakás építésével megkezdtük 15 éves lakásfejlesztési tervünk végrehajtását.

A munkások és alkalmazottak egy főre jutó reáljövedelme öt év alatt a tervezettnél valamivel nagyobb mértékben, több mint 18 százalékkal növekedett; lényegében ugyanilyen mértékben nőtt a parasztság egy főre jutó fogyasztásának reálértéke is. A munkások és alkalmazottak egy keresőre jutó reálbére öt év alatt 9 százalékkal emelkedett. Tizenhárom százalékkal nőtt a munkások és alkalmazottak száma, a társadalmi juttatások 1965-ben körülbelül egyharmaddal haladták meg az 1960. évi szintet.

Mindezek alapján az egész lakosság fogyasztása öt év alatt 21 százalékkal emelkedett. A mezőgazdasági népesség átáramlása más ágazatokba és az életszínvonal emelkedése növekvő igényeket támasztott a központi árualapok iránt. Ezeknek az igényeknek a belkereskedelem lényegében megfelelt. Az élelmi-

szer-eladás öt év alatt 36 százalékkal emelkedett, miközben a lakosság élelmiszer-fogyasztása körülbelül 12 százalékkal nőtt. Jelentősen, 23 százalékkal nőtt a kiskereskedelem iparcikkeladása és ezen belül csaknem másfélszeresére emelkedett a tartós fogyasztási cikkek forgalma.

Gazdasági fejlődésünk e rövid áttekintése is bizonyítja, hogy az eltelt öt évben dolgozó népünk odaadó munkája, alkotó tevékenysége alapján népgazdaságunk tovább erősödött. Az elért eredmények szilárd alapot adnak az új terv céljainak megvalósításához.

Az előterjesztett tervjavaslat abból indul ki, hogy népgazdaságunk fejlődésének üteme attól függ, mennyire sikerül a hatékonyságot növelni a termelésben, a beruházásoknál, az áruforgalomban és általában a népgazdasági erőforrások felhasználásában. *Az előttünk álló időszakban mind nagyobb mértékben kell az intenzív fejlődés módszereit alkalmaznunk.*

Míg korábban nagyobb mértékben lehetett mozgósítani a népgazdaság munkaerő-tartalékait — a mezőgazdasági munka szervezése egy ideig lehetővé, sőt szükségessé tette a munkaerő egy részének átirányítását más termelőágazatokba —, addig ma már ilyen lehetőségekkel nem, vagy csak korlátozott mértékben rendelkezünk.

Ezért abból indultunk ki, hogy a tervidőszakban növekedni fog a rendelkezésre álló eszközök felhasználásának hatékonysága, az ipari termelés emelkedése a korábbinál nagyobb hányadban származik a munkatermelékenység növekedéséből, rendszeresen csökkennek a fajlagos termelési költségek. Szükséges, hogy növekedjék az ipari termelés rugalmassága a belföldi és a külföldi piacok igényeihez való alkalmazkodásban, és ezáltal *a termelés mennyisége és választéka az eddiginél jobb összhangban legyen a kereslettel.*

A gazdaságfejlesztés jellegzetességei szükségessé teszik, hogy az iparban és a népgazdaság egyéb ágaiban az elmúlt évekhez képest gyorsítsuk a műszaki haladás ütemét, az életszínvonalpolitikában növeljük a bérek ösztönző szerepét, a mezőgazdaságban rejlő lehetőségek jobb kihasználásával gyorsítsuk a mezőgazdasági termelés növekedési ütemét az elmúlt időszakhoz képest.

Mindezzel elérhetjük, hogy népgazdaságunk fejlődésének üteme az előző évekhez hasonló lesz, miközben a fejlődés minőségi jellemzői kedvezőbben alakulnak, és egyidejűleg biztosítjuk a gazdaság szilárd egyensúlyát.

A nemzeti jövedelem emelkedése a terv szerint évi átlagban mintegy 4 százalék lesz.

A nemzeti jövedelem emelkedésének ütemét lényegében a termelés két fő ágában, az iparban és a mezőgazdaságban előirányzott fejlődés alapozza meg.

Az ipari termelés lehetséges emelkedését mennyiségi és hatékonysági tényezők befolyásolták. A mennyiségi tényezők közül kiemelem az iparnak energiahordozókkal és nyersanyagokkal való ellátottságát. Ennek megtervezését ma ásványvagyonunk és bányászati lehetőségeink korábbinál pontosabb ismeretére, valamint a baráti országokkal, elsősorban a Szovjetunióval megkötött hosszú lejáratú importszállításokra alapozhattuk, ami nagyban hozzájárult az iparfejlesztés reális ütemének kialakításához.

A terv keretei lehetőséget biztosítanak arra, hogy az ipari fejlődés üteme meghaladja a tervezettet, ha az ipar exportképessége a terv megvalósítása során a számításba vettnél kedvezőbben alakul, s ha az ipari üzemek a termelésben kedvezőbb hatékonyságot érnek el. Így az ipar hozzájárulhat az egész népgazdaság fejlődési ütemének gyorsításához. Ez a terv túlteljesítésének kívánatos és lehetséges iránya.

Ami viszont a mezőgazdaság tervét illeti, a fő törekvésünk az, hogy a fejlődés mennyiségi és minőségi oldalait az összes számításba vehető tényező gondos figyelembevételével, az időjárási viszonyok öt év alatti kiegyenlítettségét feltételezve, a reálisnak vélhető színvonalon irányozzuk elő.

Az ismert körülmények miatt a magyar népgazdaságban rendkívül nagy jelentősége van a külkereskedelemnek. *Ezért a népgazdaság egészséges fejlődésének egyik alapvető feltétele, hogy versenyképes áruk exportjának növelése révén — egyéb lehetőségeket is kiaknázva — fokozódjék az ország devizaszerző képessége, erősödjék és váljék sokoldalúvá gazdasági együttműködésünk a Szovjetunióval és a többi szocialista országgal,* szélesedjenek gazdasági kapcsolataink azokkal a nem szocia-

lista országokkal is, amelyek a kölcsönös előnyök alapján erre készek. Mindez megfelelően tükröződik a harmadik ötéves terv előirányzataiban. A kivitel valamivel gyorsabb ütemben nő, mint a behozatal, és a külkereskedelmi forgalom növekedési üteme az elkövetkező öt év alatt meghaladja a nemzeti jövedelem növekedési ütemét.

A nemzetközi együttműködés kiszélesítésének legfontosabb bázisai továbbra is a testvéri szocialista országok. Tervünket — a tervkészítés időszakában — a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében a testvéri országokkal egyeztettük, célkitűzéseinket összehangoltuk, és az ennek alapján létrejött hosszú lejáratú egyezmények terveink egyik szilárd alapját képezik. Az öt évre szóló hosszú lejáratú államközi megállapodások alapján az áruforgalomnak az átlagosnál gyorsabb növekedését tervezzük a KGST-országokkal. Ebben különösen nagy szerepet játszik a magyar—szovjet gazdasági kapcsolatok fejlesztése. A Szovjetunió jelentősen fokozza a népgazdaság fejlődése szempontjából rendkívül fontos energiahordozók, nyersanyagok, gépi berendezések szállítását. Ugyanakkor a Szovjetunió és a többi szocialista ország ipari és mezőgazdasági termékeink biztos piaca, és ezen országok felé irányuló export elősegíti termelési szerkezetünk kedvező kialakulását is.

A nemzeti jövedelem elosztása során biztosítjuk, hogy egyrészt rendszeresen tovább növekedjék a lakosság anyagi fogyasztása, javuljon egészségvédelme, kulturális színvonala és szociális ellátottsága, másrészt a beruházások növelése alapozza meg a népgazdaság további egészséges fejlődését.

A tervidőszakban a nemzeti jövedelem felhasználásának fő arányai, vagyis a felhalmozás és fogyasztás aránya az előző öt évhez képest változatlan (78:22) marad. Ily módon hangolható össze az adott időszakban a tervezett fejlődési ütem mellett az életszínvonal folyamatos emelése és a népgazdaság jövőbeni fejlődése.

A kormány a szocialista szektorban öt év alatt végrehajtható beruházásokat 250—260 milliárd forintban javasolja meghatározni, számolva azzal, hogy a felhalmozáson belül az állóalapok növekedése gyorsabb, a forgóeszközök állományának növekedése pedig lassúbb lesz a korábbinál.

Beruházási tervünket azonban nemcsak a nemzeti jövedelem arányai alapján határozzuk meg, figyelembe vesszük a beruházások kivitelezéséhez szükséges kapacitásokat is.

Ami a beruházások fő ágazatok közötti elosztását illeti, szem előtt tartottuk a külkereskedelmi áruforgalom egyenlegének javítását, az energiabázisnak a népgazdaság arányos fejlődéséhez szükséges bővítését, a szocialista mezőgazdaság további megszilárdítását és termelési lehetőségeinek bővítését, valamint a közlekedés korszerűsítését. Mindezek alapján az előző tervidőszakhoz képest növeljük a termelőágazatok, ezen belül az ipari és közlekedési beruházások részarányát.

Egyidejűleg szociális-kulturális létesítményekre és lakásépítésre kb. 47 milliárd forintot, vagyis nagyobb összeget fordítunk, mint a második ötéves tervben.

A nemzeti jövedelem elosztásánál természetesen biztosítani kellett azt is, hogy a nemzetközi helyzet követelményeinek figyelembevételével *erősítsük honvédelmünket, szocialista hazánk biztonságának, népünk békés építőmunkájának védelmét.*

SZÁZHÚSZMILLIÁRDOS BERUHÁZÁS AZ IPAR ÉS AZ ÉPÍTŐIPAR FEJLESZTÉSÉRE

Tisztelt Országgyűlés!

A tervidőszakban követendő politikánk kialakításánál figyelembe kell venni, hogy a népgazdaság általános fejlődésehez szükséges energiabázis megteremtése mellett egyes iparágakban meg új létesítmények, új munkahelyek létesítésével is szükséges az ipari termelést növelni. Ugyanakkor a meglevő üzemekben egyre nagyobb mértékben az intenzív fejlődési lehetőségek kihasználására kell törekednünk. Az intenzív fejlődésnek a termelés korszerűségét, termelékenységét kell emelnie, bővítenie kell a termékek választékát. Mindezt nagymértékben az elavult gepi berendezések cseréjével, rekonstrukciós jellegű beruházásokkal kell biztosítani.

A népgazdaság összes beruházásainak 46—50 százalékát, vagyis mintegy 120 milliárd forintot az ipar és az építőipar fej-

lesztésére fordítjuk. Ennek az összegnek hatékony felhasználása igen nagy feladatot ró a beruházókra.

Az ipari üzemeknek, beruházóknak úgy kell beruházási terveiket, programjaikat összeállítaniuk és végrehajtaniuk, hogy a beruházásokból maximális legyen a termelést, a termelékenységet és a műszaki fejlődést közvetlenül szolgáló, korszerű gépi beruházások aránya, és viszonylagosan csökkenjen a sok esetben improduktív, költséges építkezések aránya. Az építőiparnak biztosítania kell a beruházási építkezések gyors és a beruházások szükségleteihez alkalmazkodó végrehajtását. A tervben ezért a korszerű építőanyagok és elemek gyártásának nagymértékű növelését és az építőipar nagyarányú gépesítését irányozzuk elő.

E kétségkívül bonyolult feladatok végrehajtása előfeltétele az ipari téren magunk elé tűzött célok zavartalan teljesítésének.

A tervidőszakban az ipar olyan területi elhelyezését tervezzük, amelynek alapján jobban érvényesülhetnek az egyes országrészek fejlesztési adottságai, és tovább csökkenhet az egyes területek között ma még fennálló lényeges gazdasági különbség.

E törekvésünk nyomán egyes iparilag gyengén fejlett körzetekben, mindenekelőtt az Alföld és a Dunántúl egyes területein jelentős iparfejlesztés valósul meg.

Az egész ipar szerkezetének és az iparágak fejlesztési koncepcióinak kidolgozásában több éven keresztül részt vettek az egyes minisztériumok, nagyvállalatok, tudományos intézmények és a felkért szakértők. Támaszkodhattunk a terv kidolgozásakor az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság munkájára is, amely számos értékes koncepciót készített a fejlesztés műszaki problémáiról és a gazdaságos műszaki fejlesztés lehetőségeiről. Ezek a koncepciók elsősorban az iparfejlesztési programot, továbbá az iparfejlesztésnek más ágazatokkal való műszaki-gazdasági kapcsolatát világították meg.

Mindezek alapján a terv fontosabb fejlesztési elgondolásai a következőkben körvonalazhatók:

1. Fűtőanyag-szükségletünk fedezésére tovább kell növelnünk a szénhidrogének, vagyis a kőolaj és a földgáz felhasználását. E szénhidrogének részaránya az összes tüzelőanyag-felhasználáson belül 1970-ben az 1960. évinek közel kétszeresére, vagyis

kb. 40 százalékra emelkedik. Ezzel fokozatosan közeledünk a fejlett országok energiafogyasztási arányaihoz.

Mindez nem változtat azon, hogy ebben az időszakban is szénbányászatunk fedezi energiaszükségletünk többségét. Alacsony minőségű szeneink jelentős részét erőműveinkben tüzeljük el, ahol megfelelő szénelőkészítés és tüzeléstechnika biztosítja ezek legcélszerűbb felhasználását.

Fűtőanyag-gazdaságunk fejlesztését a terv megfelelő beruházásokkal, műszaki fejlesztéssel és import útján valósítja meg. A kitűzött cél az, hogy tüzelőanyag-bázisunk kalóriában mintegy 19 százalékkal bővüljön, villamosenergia-iparunkban pedig mintegy 1000 MW új kapacitást létesítsünk. Ez a feladat az ipari beruházások kb. 30 százalékát veszi igénybe.

Ez a beruházás azonban — a tervezett energia-racionalizálási intézkedésekkel és a vasúti vontatás korszerűsítésével egybekapcsolva — egyben a hatékonyság növelésének egyik legjelentősebb tényezője is.

2. A vaskohászat tervelőirányzataiban a termékek minőségével és a technológiai fejlesztéssel kapcsolatos feladatok állnak előtérben. A minőségi acélgyártás növelése érdekében új elektroacélmű megépítését tervezzük. Az ötvözött acél korszerű továbbfeldolgozása szükségessé teszi egyes hengersorok korszerűsítését, az elő- és kikészítő kapacitás növelését, valamint új hőkezelő berendezések létesítését. Mindezek eredményeképpen *az ötvözött hengereltacél-termelést 1965-ről 1970-re 60—65 százalékkal kell növelni.*

Kohászatunk „minőségi arculatának" megjavításához tartozik a kohászati „másodtermékek" gyártásának fejlesztése is. Ezen belül a lágy és nagy szilárdságú acélhuzalok és a fémmel bevont acéltermékek (cső, huzal és lemezféleségek) gyártását fejlesztjük, ami különösen az építőipar, a mezőgazdaság és a lakosság jobb ellátását hivatott biztosítani.

3. Alumíniumiparunk további fejlesztése a tervidőszak egyik legjelentősebb ipari programja. A terv időszakában — elsősorban a magyar—szovjet alumíniumegyezménnyel összhangban — timföldtermelésünk legkorszerűbb alapon történő jelentékeny fokozását irányozzuk elő. Mint ismeretes, az egyezmény alapján áthidalhatóvá válik bauxitvagyonunk gazdaságos hasz-

nosításának egyik akadálya: a nagy mennyiségű, olcsó villamos energia hiánya.

Mivel az egyezmény értelmében a Szovjetunió a timföldből kinyerhető alumíniumot teljes egészében visszaszállítja, így 1970-ben a Szovjetunióban részünkre feldolgozott 120 ezer tonna timföld ellenében 60 ezer tonna, továbbá hazai termelésből ugyancsak 60 ezer tonna alumíniumfém áll majd rendelkezésünkre. A timföld feldolgozásában együttműködünk a baráti Lengyel Népköztársasággal is. A tervidőszak és az ezt követő évek legnagyobb és legsokoldalúbb alumíniumipari feladata az alumínium korszerű, értékes félgyártmányokká és készgyártmányokká történő feldolgozása. Ennek érdekében az alumíniumiparban már a második ötéves terv időszakában megépült a székesfehérvári könnyűfém-présmű, és megkezdtük egy nagy szélesszalag-hengermű építését.

Az alumínium-felhasználók azonban mind több és mind többféle, műszakilag és gazdaságilag előnyös félgyártmányt igényelnek, ezért az alumínium félgyártmányok termelésének növelésére a harmadik ötéves tervben több beruházást indítunk a szűken vett alumíniumiparon kívül is.

4. A magyar iparfejlesztésnek a harmadik ötéves tervidőszakban is központi feladata marad a *vegyipar fejlesztése.*

A vegyipari termelés tervezett fejlődési üteme évi 10 százalék, amely — a nemzetközi tendenciákhoz hasonlóan — majdnem kétszerese az ipar átlagos fejlődési ütemének.

A világ vegyiparának egyik legfontosabb és legegyértelműbb fejlődési iránya az, hogy az alapanyagbázis, a kőszénről a kőolajra és földgázra, más néven petrolkémiai bázisra tevődik át, s emellett a petrolkémiai alapanyagok feldolgozása során keletkező termékeket egyre komplexebben hasznosítják. Ez a tendencia érvényesül a mi tervünkben is.

A harmadik ötéves tervben *nitrogénműtrágya-gyártásunk* — kereskedelmi súlyban számolva — *több mint egymillió tonnával növekszik és szénbázisról teljes egészében átállunk földgázbázisra.* Megindítjuk a karbamidműtrágya-gyártást és az ún. kettős műtrágya gyártását, amely nitrogént és foszfort egyaránt tartalmaz.

Hazánkban 1965-ben az egy főre jutó műanyag-felhasználás

4 kg volt, de ebből csak 3 kg-ot fedezett a hazai termelés. Harmadik ötéves tervünkben a PVC gyártásának nagymértékű fokozásával és a polietiléngyártás megindításával két nagy fontosságú és nagy volumenű műanyag gyártása kerül előtérbe. Ezenkívül megkezdjük, illetve bővítjük különféle kis volumenű műanyagok és műgyanták, valamint lakkgyanták termelését. *Ezzel 1970-ben megközelítjük műanyag-felhasználásban az egy főre jutó 10 kg-ot.*

A szintetikus szálak termelésére könnyűiparunk nyersanyagbázisának bővítése miatt van szükség. Hazánkban a szintetikus vegyi szálak gyártása jelenleg még alacsony szinten áll, 1965-ben mindössze 2400 tonna volt. Ezt 1970-ig 6500—7000 tonnára bővítjük.

Noha a könnyűiparhoz soroljuk, de itt említem meg, hogy tervünk kiemelkedő feladatokat ír elő a cellulóz- és a papíriparban. Lábatlanban új, évi 35 ezer tonna kapacitású vékonypapírgyárat építünk. Ezenkívül jelentékeny bővítő és korszerűsítő beruházással fejlesztjük papírgyártásunkat és papírfeldolgozó iparunkat is.

Természetes nyersanyagaink takarékos felhasználását, hulladékok hasznosítását szolgálja a *fahelyettesítő* anyagok gyártásának fejlesztése is.

5. *Tovább folytatjuk a gépipar gyors fejlesztését, korszerűsítését,* növelve a gépipari beruházások arányát az ipar egészén belül.

A fejlett gépiparra világszerte jellemző tendencia az alkatrészgyártás és a szerelés különválása. Egyre inkább önállósul az alkatrészgyártás és egyre kiterjedtebb a gépcsalád- és gépépítő elv alkalmazása. Ez nagyszámú különféle konstrukciókhoz egyaránt alkalmas tipizált gépelemek, szabványelemek, egységes alkatrészek, szerkezetek tömeggyártását teszi megvalósíthatóvá, ami a gépipari termelés hatékonyságának egyik biztosítéka.

A terv a gépipari gyártásfejlesztésre jelentős beruházási összegeket vett számításba. *A gépipar számára a terv az előző ötévinél 80 százalékkal nagyobb beruházási lehetőséget biztosít.* A beruházás jelentős részét a külkereskedelem és az ipar általános fejlesztése szempontjából igen fontos közúti járműprogramra fordítjuk. Ennek keretében *autóbuszgyártásunkat*

1970-re évi körülbelül 7000 db-ra tervezzük emelni. E gyártás megszervezése és kifejlesztése hatalmas műszaki és gazdasági feladat, amelynek sikeres megoldása alapvető jelentőségű gépiparunk exportképességének fokozása szempontjából.

Emellett az autóbuszgyártás a különböző gyártó ágazatok között tudvalevően igen széles körű termelési kooperációt feltételez. Az autóbuszgyártás tervezett fejlesztése tehát alkalmas arra, hogy a gépipar több ágában és a népgazdaság egyéb iparágaiban is jelentékeny fejlődést vonjon maga után.

Gépipari fejlődésünket természetesen nemcsak a beruházási előirányzatok biztosítják, hanem az *a hatalmas értékű szellemi, tudásbeli alap, amelyet gépiparunk műszaki értelmisége, szakmunkásgárdája képvisel.* Alapvetően rajtuk múlik, hogy gépipari konstrukcióink a műszaki paraméterek és a minőség vonatkozásában egyre inkább állják a versenyt a világpiacra kerülő hasonló termékekkel és ezzel biztosíthassuk a gépipar vezető szerepét a külkereskedelemben is. Természetes, hogy ezt a munkát a külföldi műszaki eredmények gyors és rugalmas átvételével, megszerzésével is támogatnunk kell minden olyan esetben, amikor az gazdaságilag célszerű.

6. A beruházások és a lakosság sokrétű igényei kielégítésében döntő feltétellé vált az *építőipar.*

Az elkövetkezendő években az építőipar nem számolhat a dolgozók létszámának nagyobb arányú növelésével. Ezért különösen nagy jelentőségűek azok a műszaki fejlesztési megoldások, amelyek az építőipari munkaerő-ráfordítást nagyobb mértékben képesek csökkenteni, és azok a szervezési, irányítási módszerek, amelyek nélkül a korszerű technikát nem lehet hatékonyan kihasználni.

Az építkezések technológiájának korszerűsítése érdekében tervbe vettük az előregyártó-kapacitások jelentős bővítését és műszaki tervezésünkben a fejlett, gazdaságos építési elvek alkalmazásának kiterjesztését. Az előregyártás fokozódásával az üzemi gyártás és helyszíni szerelés egyre szorosabb — helyenként szalagszerű — kapcsolatba kerül egymással, s így az üzemi gyártás ütemessége a helyszíni munkát is üzemszerű szervezettségre készteti. Ennek kísérője a gépek nagyobb részvétele az építőipari termelésben. Mindez egyben előtérbe helyezi az épít-

kezések munkaszervezésének korszerű fejlesztését. Az üzemi előregyártás fokozása érdekében a tervidőszakban épületelemgyárakat építünk, és fokozottabban alkalmazzuk a könnyített acélidomokból összeállított acélváz-szerkezeteket is.

A terv előirányozza, hogy 1970-re *az ipari, közlekedési és raktározási célokat szolgáló csarnoképületeknek legalább a fele, a mezőgazdasági épületek vázszerkezetének kb. 70 százaléka üzemileg előre gyártott szerkezettel készüljön.* Különösen az ipari építkezéseknél szükséges a kivitelezési időtartamot lényegesen csökkentő előre gyártott szerkezetek alkalmazása.

A lakásépítési kapacitás korszerűsítésére, termelékenységének növelésére a tervidőszakban házgyárakat építünk, és úgy tervezzük, hogy a hagyományos építési módhoz képest kétszeres termelékenységet biztosító nagyelemes építési mód részaránya *az állami lakásépítésen belül az 1965. évi kb. 6 százalékhoz képest 60—70 százalékra növekedjen.*

Az országos építőipar — új technológiáknak megfelelő — gépesítésére több mint 3 milliárd forintot irányoztunk elő. Ennek eredményeképpen elérhető, hogy az ÉM építővállalatainál a gépállomány teljesítőképessége egy építőipari munkásra vonatkoztatva 40—42 százalékkal növekedjék.

7. *A fogyasztási cikkeket* előállító iparágakra nagy feladatok hárulnak mind a lakosság igényeinek kielégítésében, mind pedig az exportban.

A textilipar fejlődésére jellemző a mesterséges szálasanyagok, főként a szintetikus szálasanyagok felhasználásának gyors ütemű térhódítása. Nálunk is érvényesül az a világszerte mutatkozó fejlesztési tendencia, amely a textilipari termelésen belül a kötött, hurkolt termékek részarányát fokozza. A kötszövőipar gépeinek konstrukciójában rohamos a fejlődés és termelékenységük ma tíz—tizenötszörösen múlja felül a szövőgépekét. Ezért a harmadik ötéves tervidőszak végére *a kötszövőipari termelés részarányát a textilipari termelésben az 1965. évi 12 százalékról 15—16 százalékra növeljük.*

Mintegy 5 millió párral (kb. 20 százalék) tervezzük növelni a bőrcipőtermelést, részben az alkalmazott technológiák korszerűsítésével, másrészt a meglevő kapacitások bővítésével.

Gyógyszeriparunk termelése kiállja az összehasonlítást a leg-

fejlettebb országokéval is. A magyar gyógyszeripar világviszonylatban is jelentős, exportja a világexportban a hetedik helyet foglalja el. Termékeink korszerűek és versenyképesek, rendszeres fejlesztésük eredményes kutatómunkán alapul. A gyógyszeripar fejlesztésére több százmillió forint beruházással jelentékeny kapacitásbővítéseket és korszerűsítéseket hajtunk végre.

8. Közismert, hogy a lakosság igényeinek kielégítésében és az export növelésében nagy szerepet játszik *a tanácsi ipar és a szövetkezeti ipar* is, amelyeknek a feladatait a tervidőszakban tovább növeljük. Jelentős támogatást nyújtunk ahhoz, hogy a belső piac rendkívül sokrétű áru- és szolgáltatási szükségleteit megfelelő színvonalon kielégíthessék, és fejleszthessék exporttevékenységüket is. A tanácsi és a szövetkezeti iparban több mint kétmilliárd forint beruházást tervezünk.

A lakosság ellátásában, elsősorban a javítási és szolgáltatási igények kielégítésében továbbra is számítunk a kisiparosokra. A kisiparosok tevékenységét elsősorban a szolgáltatásokkal kevésbé ellátott helységekben célszerű fokozni.

Összefoglalva iparfejlődésünk kérdéseit, megállapítható, hogy a tervidőszakban újabb jelentős lépést teszünk a korszerű szocialista ipar kiépítésében.

A tervidőszak folyamán *az ipari termelés terve évi 6 százalékos fejlődési ütemet irányoz elő, oly módon, hogy az ipari termelés növekedésének 80 százalékát a termelékenység emelésével biztosítjuk,* és legalább évi 1 százalékkal csökkentjük a termelési költségszintet. Hangsúlyozni kívánom, hogy amennyiben a hatékonyság és az exportképesség növekedése lehetővé teszi, ennek az ütemnek túlteljesítése kívánatos. Az ipari termelés növekedése ebben az időszakban egyre inkább annak függvényeképp kezelendő, mennyire vagyunk képesek a végrehajtás során az ipari termelés széles értelemben vett minőségi színvonalát emelni.

A MEZŐGAZDASÁG FEJLESZTÉSE TOVÁBBRA IS KULCSKÉRDÉS

Tisztelt Országgyűlés!

A harmadik ötéves terv időszakában mezőgazdaságunknak nagy feladatokat kell megoldania. A lakosság életszínvonalának emelése csak a mezőgazdasági termelés fokozása útján érhető el. Hazánk kedvező mezőgazdasági adottságai mellett a mezőgazdaság külkereskedelmi áruforgalmi aktívumával segítséget nyújt az egész népgazdaság növekedéséhez is. Mindez indokolja, hogy *a mezőgazdaság fejlesztése a harmadik ötéves terv időszakában is kulcskérdés.*

Az előterjesztett törvényjavaslat azt tűzi ki célul, hogy a mezőgazdaság termelése 1966—1970 átlagában a megelőző öt év átlagához képest 13—15 százalékkal növekedjék. Ez a feladat — vagyis a mezőgazdasági termelésnek az előző időszaknál gyorsabb ütemű növelése nagy követelményeket támaszt a mezőgazdasággal szemben, de rendelkezünk azokkal a feltételekkel, melyek a sikeres megvalósításhoz szükségesek. Ezek közül csupán a legjelentősebbeket emelem ki:

— A harmadik ötéves terv megkezdésekor a szocialista nagyüzemek kialakultak, a termelőszövetkezetek számottevő hányada gazdaságilag megszilárdult.

— Az előző öt évhez viszonyítva növeljük a beruházásokat, és emellett e beruházásoknak most nagyobb hányada szolgálja az állóalapok tényleges bővítését, mert a szocialista átszervezés során a kisparaszti gazdaságok állóeszközeinek pótlása a második ötéves terv időszakában jórészt már megtörtént.

Míg az átszervezés időszakában a termelés folyamatosságát és bővítését alapvetően elősegítő állóeszközök létesítése, beszerzése volt a fő feladat, most már mód van arra, hogy a második ötéves tervben létesített állóeszközök komplettírozása és hatékonyabb kihasználása érdekében nagyobb anyagi erőt fordítsunk a járulékos beruházásokra, elsősorban a szőlő-, gyümölcs- és zöldségtermesztés, valamint az állattenyésztés területén.

— Tovább folytatjuk a gépesítést: a többi között *38—40 ezer*

traktor, 35—36 ezer pótkocsi és 6—7 ezer gabonakombájn beszerzése van előirányozva.

— Az 1966. január 1-én életbe léptetett termelői áremelés és az amortizációs kötelezettség bevezetése, továbbá a termelőszövetkezeti tagok szociális és egészségügyi ellátását javító intézkedések *növelik a parasztság anyagi érdekeltségét, fokozzák a termelési kedvet, és a rendelkezésre álló eszközök* — ezen belül a meglevő állóalapok és munkaerő — *hatékonyabb kihasználását eredményezik.*

A háztáji és kisegítő gazdaságok vonatkozásában a következő tervidőszakban is folytatjuk világos és határozott politikánkat, és ennek eredményeképpen azzal számolhatunk, hogy e gazdaságok termelési színvonala a mezőgazdasági népesség számának csökkenése ellenére sem csökken, sőt egyes ágazatokban (mint például a baromfitenyésztés) emelkedik.

— A mezőgazdaság munkaerő-ellátását javítja az a körülmény, hogy a tervidőszakban munkába lépő fiatalok évfolyamai nagy létszámúak, és így a mezőgazdaságot életpályának választó fiatalok számának növekedésére megvan a reális lehetőség. Ehhez azonban mind a termelőszövetkezeteknek, mind az állami szerveknek széles körű gazdasági intézkedéseket kell tenniük. Ezek között igen jelentős *a termelőszövetkezeti tagok egyenletesebb — jövedelmüket is emelő — foglalkoztatása* részben azáltal, hogy az eddigieknél fokozottabb lehetőséget fogunk nyújtani a mezőgazdasági üzemekben termelt nyersanyagok helyi feldolgozására és közvetlen értékesítésére.

— A mezőgazdasági munkák gépesítése során *különös figyelmet kell szentelni az őszi betakarítás gépesítésére,* s ezzel az őszi munkacsúcsban jelentkező munkaerőhiány enyhítésére.

A mezőgazdasági termelés előirányzatai szerint a növénytermesztés a tervidőszakban gyorsabban fejlődik, mint az állattenyésztés. Ez nem kis mértékben a korábban telepített szőlők és gyümölcsösök termőre fordulásának következménye.

Úgy tervezzük, hogy *az ország kenyérgabona-szükségletét hazai termelésből fogjuk kielégíteni,* ezért a megfelelő vetésterület biztosítását, az időben történő gondos talaj-előkészítést és vetést, a műtrágya szakszerű, céltudatos felhasználását to-

vábbra is lényegében kötelező jellegű feladatnak tekintjük a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok számára.

A tervidőszakban nem számolunk sem a művelési ágak arányainak, sem pedig a vetésszerkezetnek lényeges változtatásával. Összhangban a lakosság igényeinek növekedésével, valamint az export fokozásával — ezen belül a különböző nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségekkel — *a zöldségtermesztést 1970-re az 1963—1964. évek átlagához képest mintegy 45—50 százalékkal kívánjuk növelni.* Ez igen nagy feladatot jelent, mert növelni kell a zöldségfélék területét és termésátlagát Ennek megvalósítása megköveteli a rendelkezésre álló anyagi erőforrások koncentrálását és a felvásárló szervek, valamint a konzervipar és a termelőszövetkezetek szoros együttműködését.

Az állattenyésztés növekedési ütemét a második ötéves terv időszakában elért fejlődéssel azonos mértékben irányoztuk elő. Legfontosabb feladatnak az adottságainknak megfelelő és külkereskedelmi szempontból is döntő fontosságú szarvasmarha- és juhtenyésztés fejlesztését tekintjük. *A hazai szükségletek és az exportigények kielégítése érdekében növelni kell a hústermelést.* A hústermelés fokozását elsősorban a fajlagos takarmány-felhasználás és a tenyésztési munka hatékonyságának javításával tervezzük elérni.

Az állattenyésztés előirányzatainak teljesítéséhez jó kiindulási alapul szolgál az az anyagi ösztönzés, amit az 1966. január 1-i árintézkedések biztosítanak. Emellett a harmadik ötéves terv az állattenyésztés fejlesztése érdekében előirányozza *a keveréktakarmány-gyártás 50 százalékos növelését, a fehérjeimport mintegy 40—45 százalékos növekedését.* A mezőgazdasági termelésre alapozva 1965 és 1970 között *a felvásárlás 28—32 százalékkal növekszik.*

A felvásárlás fő formájának a harmadik ötéves terv időszakában változatlanul a szerződéses termeltetést tekintjük. Célszerűnek tartjuk a termelési biztonság növelése érdekében hosszú lejáratú termelési szerződések rendszerének kialakítását. A lakosság ún. napi piaci cikkekkel (zöldség, gyümölcs, baromfi, tojás és hasonlók) történő jobb ellátása érdekében olyan gazdaságpolitikát kívánunk érvényre juttatni, amely a terme-

lők (elsősorban a tsz-ek) és a fogyasztók (különösen a nagyfogyasztók) közvetlen kapcsolatát bővíti és erősíti. *Alapvető feladatnak tekintjük a felvásárló és szervező munka megjavítását, különösen azt, hogy az áru útja a termelőtől a fogyasztóig lerövidüljön.*

A mezőgazdasági termékek tárolásához, felvásárlásához és a feldolgozáshoz szükséges kapacitások bővítését a terv előirányzatai számításba veszik. Különösen a növekvő zöldség-, gyümölcs- és bortermelés felvásárlásához és feldolgozásához szükséges hűtő- és egyéb tárolók, valamint szőlő- és borfeldolgozók létesítésére fordítunk nagy anyagi erőket.

Jelentős fejlesztési feladatokat kívánunk a tervidőszakban az *élelmiszeripar* területén végrehajtani, mert a lakosság állandóan növekvő igényei mellett nagy élelmiszeripari exportot is tervezünk feldolgozott termékekből, hogy így mezőgazdasági alapanyagainkat jobb hatásfokkal értékesítsük. A nyersanyagtermelés lehetőségeiből, továbbá a lakosság és az export igényeiből kiindulva azt tervezzük, hogy *az élelmiszeripari termelés 1965 és 1970 között mintegy 28—32 százalékkal növekedjék.*

Tisztelt Országgyűlés!

Már a második ötéves terv időszakában több hatásos intézkedést tettünk a közlekedés területén korábban kialakult aránytalanságok felszámolására. A korábbi években kritikussá vált vasúti vonóerőproblémát megoldottuk a hazai villamos és Diesel-mozdonyok gyártásával, valamint a szovjet fővonali Diesel-mozdonyok beszerzésével, kedvezően alakult a vasúti forgalom kb. 70 százalékát lebonyolító ún. törzshálózat fejlesztése; viszonylag gyors ütemben fejlődött a gépkocsiközlekedés; számottevő eredményeket értünk el az úthálózat fejlesztése és korszerűsítése terén.

A harmadik ötéves terv időszakában *a közlekedés fejlesztésének legfontosabb feladata a műszaki színvonal további emelése.* Ennek érdekében mintegy 36 százalékkal növeljük a közlekedési beruházásokat, *és a közlekedés fejlesztésére több mint 36 milliárd forintot irányzunk elő.* A fejlesztésen belül erőteljes kon-

centrációt hajtunk végre a vasút és a közúti járművek fejlesztésében.

A legfontosabb célkitűzés a vasúti vontatás korszerűsítése. Ennek érdekében öt év alatt *közel 500 villamos és Diesel-mozdonyt szerzünk be.* Villamosítjuk a Miskolc—Nyíregyháza és a Budapest—Debrecen—Záhony közötti fővonalakat mintegy 400 kilométer hosszúságban. A korszerű vontatás részaránya a gőzvontatással szemben 75—80 százalékra emelkedik, ami már megközelíti a fejlett európai országok színvonalát.

A JÖVEDELMEK NÖVELÉSÉNEK FORMÁJA ÉS MÉRTÉKE

Tisztelt Országgyűlés!

Gazdaságpolitikánk, tervünk, munkánk tartalma, értelme, célja népünk szebb, jobb élete. A terv előirányozza, hogy a szocialista építés előrehaladásával a lakosság életszínvonala és életkörülményei a népgazdaság fejlődésében elért eredményeknek megfelelően rendszeresen tovább javuljanak. A harmadik ötéves terv előirányozza az *egy főre jutó reáljövedelem öt év alatti 14—16 százalékos növelését.* Számol azzal az összefüggéssel, hogy az életszínvonal nemcsak függvénye, eredménye a nemzeti jövedelem alakulásának, hanem ugyanakkor megalapozója, növekedésének elősegítője is. A lakosság jövedelmének növekedését túlnyomóan a személyes rendelkezésű — mindenekelőtt a munkával összefüggő — jövedelmek formájában irányozzuk elő. *A reálbér öt év alatt a számítások szerint 9—10 százalékkal emelkedik.*

A tervben — fontosságának megfelelően — figyelmet fordítunk a két alapvető társadalmi réteg, a munkások, alkalmazottak és a parasztság jövedelmének helyzetére. A mezőgazdaságban a munka termelékenységének növekedése és a foglalkoztatottak szakmai összetételének változása indokolja, a tervszerű munkaerő-gazdálkodás pedig egyenesen megkívánja a két alapvető réteg jövedelmi viszonyainak fokozatos közelítését. A parasztságnál — a mezőgazdasági munka termelékenységének egy-

idejű emelkedésével összhangban és az előirányzott mezőgazdasági termelés megvalósulására támaszkodva — a lakosság átlagánál valamivel gyorsabb ütemű jövedelemnövekedés a cél.

Államunk a jövőben is a központosított társadalmi tiszta jövedelem jelentős részét használja fel a közös szükségletek (egészségvédelem, oktatás, kulturális szükségletek stb.) kielégítésére. Így, mint ismeretes, ma már a lakosság csaknem egésze társadalombiztosításban részesül. *A szociális ellátás pénzben kifejezett juttatásai* (nyugdíj, családi pótlék, segélyek stb.) *5 év alatt összességükben 40 százalékkal, mintegy 5 milliárd forinttal növekednek.* A terv előirányzatai szerint *a termelőszövetkezeti parasztság társadalombiztosítási ellátásának színvonala — családi pótlék, nyugdíj stb. — közeledik a munkás-alkalmazottakéhoz.*

Következetesen arra törekszünk, hogy a lakosság jövedelméből egyre inkább megfelelő választékban és minőségben szerezhesse be a kívánt fogyasztási cikkeket. A termelési célkitűzések megteremtik annak a feltételét, hogy a vásárlóerő és az árualap egyensúlyát biztosítva, javuljon a mind differenciáltabban jelentkező lakossági igények választék szerinti kielégítése.

A terv előirányozza az egy főre jutó hús, tej és tejtermékek, tojás, állati fehérje fogyasztásának növekedését, és azzal számol, hogy a növekvő életszínvonallal összhangban a liszt és kenyér fogyasztása csökken.

Az élelmiszeripar tervezett fejlődése biztosítja, hogy — a lakosság igényeinek megfelelően — az élelmiszer-alapanyagok mind nagyobb hányada kerüljön feldolgozott formában a fogyasztóhoz.

Ruházati cikkekben is javul az árukínálat; a termelés követi a divat és az öltözködési szokások változásait. Ennek érdekében az ipari program fokozza a korszerű termékek előállítását. A terv azzal számol, hogy a kereslet leggyorsabb ütemben a vegyes iparcikkek, ezen belül is a tartós használati cikkek területén nő. A tervezett forgalomemelkedés ezért a tartós fogyasztási cikkekben 40—45 százalék. Többek között azzal számolunk, hogy *1970-ben minden második család rendelkezik majd televízióval és közel minden harmadik család hűtőszekrénnyel.*

A tervidőszakban folytatódik a 15 éves lakásépítési prog-

ram végrehajtása. *A terv 300 ezer lakás építését tűzi ki célul,* ebből 100 ezret az állami lakásépítés keretében. Ezzel a második és harmadik ötéves terv 10 éve alatt összesen 582 ezer lakás épül fel, ami a népesség csaknem egyötödének új lakásba költözését jelenti. A megépülő lakások egy része — az állami lakásoknál közel 10 százaléka — lebontandó lakások pótlását szolgálja. A nagyszámú lakásépítés ellenére még sok jogos lakásigényt nem tudunk kielégíteni, s *ezért e területen fejlődésünket a lehető legnagyobb mértékben meg kell gyorsítanunk.* Ezt szolgálja az a jelentős erőfeszítés is, amit a harmadik ötéves terv időszakában a legfejlettebb technikát, a gyors és termelékeny építést biztosító házgyárak létesítése érdekében teszünk, megalapozva ezzel a későbbi évek lakásépítésének gyorsabb ütemét.

A mintegy 200 ezer, magánerőből építendő lakáshoz az állam 5 év alatt 10 milliárd forint hosszú lejáratú hitelt és típusterveket nyújt. Ezen belül előnyben kívánja részesíteni a társasházépítést. A terv 20—30 ezer lakásos társas házépítéssel számol.

A lakásépítési program végrehajtásának és az iparilag elmaradott területek iparosításának egyik fontos feltétele a városi *közművesítés* folytatása. A közműfejlesztésre előirányzott központi erőforrásokból új vízmű építését 13, új csatornáét pedig 24 városban tervezzük. A lakosság helyi erőforrásait elsősorban a falusi közműves vízellátásra célszerű fordítani. E célkitűzések megvalósításaként 1970-ben *a lakosság mintegy fele vízvezetékkel ellátott, 27—29 százaléka pedig csatornázott területen fog lakni.*

Biztosítani fogjuk, hogy 1970-re minden második család rendelkezzék propán-butángázzal vagy vezetékes gázzal.

Az elmúlt két évtizedben rohamosan fejlődő *közoktatásunk* fontos szerepet töltött be a szocialista kultúra erőteljes kibontakozásában. Növekvő társadalmi és gazdasági igényeinkkel összhangban a közoktatás területén a harmadik ötéves terv időszakában kettős feladat megoldása hárul ránk. A távlati szakember-szükséglet kielégítése érdekében bővíteni kell az oktatási kapacitásokat, komplex, átgondolt intézkedések révén pedig biztosítani kell a korábbi években született nagy létszámú korosztályok maximális továbbtanulásának lehetőségét.

1970-ig az általános iskolák tanulóinak száma jelentősen csökken, ennek ellenére az egyes körzetekben fennálló problémák miatt további tantermek és internátusi férőhelyek építése szükséges.

A harmadik ötéves terv időszakában fejezik be az általános iskola 8. osztályát az 1952—1954 között született, viszonylag nagy létszámú korosztályok. Ennek megfelelően csökken az általános iskolások összlétszáma, de növekszik az általános iskolát végzettek továbbtanulási igénye. Ezért szükséges, hogy a tanácsok az iskolai tantermekkel gazdálkodva, azokat átmenetileg más típusú oktatási célokra is hasznosítsák. Emellett 1200—1300 új közép- és szakmunkásképző iskolai tantermet építünk.

A következő években gyorsabban fejlesztjük a *szakmunkásképzést.* 1968—1969-ben mintegy 10 ezer tanulóval többet veszünk majd fel ezekbe az iskolákba, mint jelenleg. Figyelembe kell venni, hogy bár a következő években jelentős számú fiatal áll a szakmunkásképzés rendelkezésére, az 1970 utáni években már a korosztályok létszámának csökkenése miatt inkább bizonyos fokú hiány várható.

Az iskolában végző fiatalok jelentős része továbbra is az iparban, az építőiparban és a többi nem mezőgazdasági ágban fog dolgozni. Az előző éveknél nagyobb számban van azonban szükség fiatalra a mezőgazdaságban.

Az egyetemek és főiskolák nappali tagozatának első évfolyamára évente 9500—10 000 hallgató vehető fel. Az egyetemi-főiskolai képzés terve ezzel a távlati igényeket kielégíti.

Az oktatási feltételek megjavítása érdekében tovább folyik a tanszékek, laboratóriumok, tantermi és kollégiumi férőhelyek fejlesztése. Tovább épülnek a műszaki és a vidéki tudományegyetemek.

A távlati szakemberszükséglet kielégítése a felsőfokú technikusképzés jelentős mennyiségi és minőségi fejlesztését indokolja. Az első éves hallgatók létszámát ezért az ipari felsőfokú technikumok majdnem minden tagozatán növelni kell. A felsőfokú technikumok nappali tagozatainak első évfolyamára felvett hallgatók száma évi 4500—5000 lesz.

A terv egészségügyi fejezete célul tűzi ki *a betegellátás színvonalának és a gyógyítás hatásfokának a javítását.*

A betegellátás fejlesztése részben a meglevő intézmények korszerűsítéssel egybekötött bővítése, részben újak építése útján valósul meg. A legnagyobb erőfeszítést a kórházépítés igényli: a terv mintegy 7000—7500 kórházi ágy létesítésével számol.

Tovább bővül a rendelőintézeti hálózat. Az orvosi körzetek száma 4300—4400-ra (12—14 százalékkal) növekszik. Nagymértékben fejlődik a vidéki fogászati ellátás, bővülnek az üzemorvosi, közegészségügyi, járványügyi intézmények, a bölcsődék és szociális otthonok is. E fejlesztések zöme elsősorban a kevésbé fejlett területeken valósul meg, s elősegíti a színvonalkülönbségek fokozatos csökkentését.

1966—1970 között közel 4000-rel nő az orvosok száma és így 1970-ben *10 000 lakosra mintegy 22 orvos jut majd.*

A szociális intézkedések keretében megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a gyermek- és ifjúságvédelem fejlesztésére, ezzel is csökkentve e jelentős társadalmi probléma súlyát. *Gondot fordít a terv az idős népesség szociális helyzetének javítására is.*

Tisztelt Országgyűlés!

A terv előirányzatai az életszínvonal emelése tekintetében feltételezik a terv egyéb előirányzatainak teljesítését. Ahhoz, hogy az előirányzott életszínvonal-növekedés megvalósuljon, szükséges, hogy a tervnek nemcsak mennyiségi oldalát, hanem hatékonysági, minőségi tényezőit is teljesítsük.

Reális lehetőségünk kínálkozik arra, hogy jobb munkával, a gazdasági mechanizmus reformjára támaszkodva *túlteljesítsük tervünket.* Ha ez realizálódik, akkor természetesen mód lesz arra, hogy az életszínvonalnak a tervben rögzített előirányzatait is túlteljesíthessük.

A TERV VÉGREHAJTÁSA OPERATÍV MUNKÁT KÖVETEL

Tisztelt Országgyűlés!

A harmadik ötéves terv törvényjavaslata egyértelműen megszabja a gazdasági fejlődés fő irányait és legfontosabb arányait.

A törvényjavaslat lehetőséget ad arra, hogy a kormány a terv fő célkitűzéseinek hatékony végrehajtása érdekében az éves tervekben és operatív intézkedésekkel számos részletkérdést a tervteljesítés menetétől, az objektív gazdasági körülményektől, a nemzetközi piaci helyzet alakulásától függően határozzon meg.

A törvényjavaslatban és az indokolásban tételesen csak az elkövetkezendő két évben indítandó főbb beruházásokat szabtuk meg, míg a tervidőszak végén induló és hatásukban 1970 után érvényesülő beruházásokról tételes döntést a kormány a terv végrehajtása közben folyamatosan hoz. Erre azért van szükség, mert bár az 1970 utáni fejlődésre vonatkozóan rendelkezünk megfelelő ismeretekkel, mégis, a technika gyors fejlődése, az 1970 utáni nemzetközi kapcsolatok előttünk álló egyeztetése, továbbá a mechanizmus reformjának várható hatása nem indokolja, hogy már most tételesen rögzítsünk olyan elképzeléseket, amelyek részleteiben még a következő évben változhatnak. A tervszerű beruházási politika érdekében ugyanakkor a minisztériumok felhatalmazást kapnak arra, hogy a legjelentősebb beruházások műszaki, gazdasági előkészítését már ebben az évben megkezdhessék.

A terv kidolgozásakor részletes és összehangolt külkereskedelmi számításokat végeztünk, amelyek megszabják a külkereskedelmi forgalom fejlődését, szerkezetét és az egyes ágazatok ezzel kapcsolatos feladatait. E számítások eredményeit azonban szintén nem javasoljuk törvénybe iktatni, mivel a külkereskedelmi forgalomra erősen kihat a nemzetközi piaci helyzet, másrészt lehetővé kell tennünk az export és import egymással egyensúlyban álló rugalmas változtatásának lehetőségeit. Természetes azonban, hogy hosszú lejáratú szerződéseinket, állam-

közi egyezményeinket, az eddigi gyakorlatnak megfelelően, maradéktalanul be fogjuk tartani.

A törvényjavaslat tekintetbe veszi, hogy a tervidőszak folyamán hajtjuk végre a gazdasági mechanizmus átfogó reformját. Ezért azokat a feladatokat tartalmazza, amelyek továbbra is távlati központi célkitűzések. Ugyanakkor nem szabályoz olyan részletes tervfeladatokat, amelyek hátráltatnák az új gazdasági mechanizmus kibontakozását.

A beruházási terv az összes beruházásnak mintegy 20 százalékát helyi forrásként kezeli, és lehetőséget ad arra, hogy az új mechanizmus életbeléptetésekor a beruházások további részét adjuk vállalati hatáskörbe, akár a helyi források növelésével, akár bankhitel formájában.

Azt javasoljuk, hogy a külkereskedelmi előirányzatokat továbbra is a kormány határozza meg, mert így lehetővé válik, hogy az új mechanizmus bevezetésekor minden olyan importot biztosíthassunk, amely elősegíti az export fokozását és ezzel kedvezően hat a nemzetközi fizetési mérlegre.

A törvényjavaslat meghatározza — a munkaerő-forrásokkal összhangban — a foglalkoztatottság általános növekedését. Ugyanakkor lehetőséget nyújt arra, hogy ennek ágazati megoszlását a mechanizmus reformja által megkívánt arányokban valósítsuk meg.

A kormány gondoskodik arról, hogy a törvény végrehajtásához szükséges feladatokat, tennivalókat a minisztériumok, főhatóságok és tanácsok részére megfelelő formában előírja.

Tisztelt Országgyűlés!

Az utóbbi években a párt vezetésével jelentős eredményt értünk el, leraktuk hazánkban a szocializmus alapjait. A következő, hosszabb időre szóló társadalmi célkitűzésünk a szocializmus teljes felépítése. *A harmadik ötéves terv ennek a nagy feladatnak a szolgálatában áll, előirányozza a termelőerők további fejlesztését, a munka termelékenységének lényeges emelését, az életkörülmények további javítását, biztosítja a tudomány és a kultúra felvirágoztatásának további alapjait.*

Fő társadalmi célunkat, a szocializmus teljes felépítését szol-

gálja a gazdasági mechanizmus tervezett reformja is, amely a gazdasági fejlődés újabb forrásait, a nép alkotókészségének további kibontakoztatását fogja eredményezni. Harmadik ötéves tervünk összhangban áll a mechanizmus reform követelményeivel. *A terv a fejlődés olyan programja, amelyben a párt politikája ölt testet és amelynek teljesítésére harcba hívjuk a magyar dolgozók millióit.*

Tisztelt Országgyűlés!

Kérem, hogy az előterjesztett törvényjavaslatot a bizottságok által javasolt módosításokkal elfogadni szíveskedjenek.

FEHÉR LAJOS HOZZÁSZÓLÁSA:

A HARMADIK ÖTÉVES TERV A BÉKÉS ÉPÍTŐMUNKA TERVE

Tisztelt Országgyűlés! Kedves Képviselőtársaim!

A második ötéves terv időszakában jelentős előrehaladást értünk el termelőerőink fejlesztésében, a szocialista termelési viszonyok kiterjesztésében, népünk életszínvonalának emelésében. Ezekre az eredményekre alapozva a harmadik ötéves tervben tovább folytatjuk hazánkban a fejlett szocialista társadalom építését, anyagi alapjainak bővítését, növeljük a lakosság életszínvonalát, javítjuk iparcikk- és élelmiszerellátását, valamint kulturális és szociális körülményeit.

Népgazdaságunk fejlesztésének központi kérdése az ipar fejlesztése. Ez így helyes, sőt törvényszerű, hiszen iparosítási politikánk eredményeként gazdasági életünk fő bázisa ma már az ipar. *Minél nagyobb eredményeket érünk el az adottságainkkal reálisan számoló iparfejlesztésben, annál megalapozottabban és gyorsabban juthatunk előre egész szocialista építésünkben.*

A harmadik ötéves tervben gazdasági erőforrásaink igen jelentős részét, a népgazdaság beruházásainak 46—50 százalékát — mintegy 120 milliárd forintot — az ipar és az építőipar fejlesztésére fordítjuk. Ez a nagyarányú befektetés igen nagy kötelezettséget ró iparunkra, az ipari és építőipari vezetőkre, dolgozókra. Gazdasági életünk fejlesztésének sorsa túlnyomórészt a munkásosztály kezébe van letéve: népünk életszínvonala, jövőnk nagymértékben azon múlik: az iparban hogyan gazdálkodnak az új befektetéseknek csaknem felét lekötő eszközökkel.

Nagy felelősség hárul a mezőgazdasági vezetőkre és dolgozókra is. A beruházások 16—18 százalékát — mintegy 44—45

milliárd forintot — a mezőgazdaság fejlesztésére fordítjuk. Az ország élelmiszer-ellátása — s bizonyos mértékben külkereskedelmünk egyensúlya is — attól függ: mennyire gazdaságosan és célirányosan használjuk fel ezeket az eszközöket a korszerű nagyüzemi gazdálkodás megalapozására.

Hazánk azok közé az országok közé tartozik, amelyek képesek arra, hogy saját termelésükből elégítsék ki a lakosság növekvő igényeit a legfontosabb élelmiszerekből, sőt ezzel egyidejűleg tekintélyes mennyiségű élelmiszert exportáljanak is. Ez igen előnyös, s különösen azért kiemelkedő jelentőségű, mert ipari nyersanyagokban viszont szegények vagyunk. Lényegében a bauxit az egyetlen olyan ipari nyersanyag, amely viszonylag jelentős mennyiségben található hazánkban. A mezőgazdaság szinte népgazdaságunk egyetlen fő ága, amelynek aránylag kevés importból származó anyagot kell felhasználnia termelése növeléséhez. Ilyen körülmények között *nálunk a mezőgazdaságnak lényegesen nagyobb szerepe van a gazdasági életben, mint az ipari nyersanyagokban gazdag országokban.*

A mezőgazdaság — amelynek adottságai hazánkban viszonylag kedvezőek — a lakosság élelmiszerrel s az ipar nyersanyaggal való ellátásán kívül exportjával fontos szerepet tölt be a népgazdaság más ágainak fejlesztéséhez szükséges vásárlásaink fedezésében is. A fejlett tőkésországokban vásárlásaink igen jelentős részét a mezőgazdasági és élelmiszerexporton nyert devizával fedezzük. *A múlt esztendőben a mezőgazdasági és élelmiszer-kivitel révén mintegy 2,3 milliárd devizaforint aktív egyenleghez jutott népgazdaságunk.* Azt tervezzük, hogy a mezőgazdasági és élelmiszer export-import aktív egyenleg a harmadik ötéves tervben gyorsabban nőjön. Ha terveinket sikerül valóra váltani, öt év alatt — pusztán szocialista viszonylatban — 10—11 milliárd devizaforint aktívumhoz jutunk, amely már jelentős vásárlásokat tesz lehetővé a szocialista országok piacain.

A gazdasági előrehaladás fő bázisa hazánkban az ipar. Gazdasági építésünk azonban akkor áll mindkét lábával szilárd talajon, ha sikerül megtalálnunk a legmegfelelőbb arányokat a gazdasági életünk alapját képező két fő ágazat, az ipar és a mezőgazdaság között.

Sem az ipart, sem a mezőgazdaságot nem önmagáért fejlesztjük. Az iparnak, a városnak szüksége van élelmiszerekre, mezőgazdasági nyersanyagokra, a mezőgazdaság viszont nem fejlődhet az ipar termékei nélkül. Különösen így van ez a korszerű nagyüzemi mezőgazdaságban. A harmadik ötéves tervben például *a mezőgazdaság által igényelt ipari eredetű anyagok és eszközök felhasználása 32 százalékkal nő.*

A hazai iparnak, különösen a gép- és vegyiparnak, az építőiparnak, a jövőben — mint a terv is számol ezzel — *nagyobb figyelmet kell fordítania a mezőgazdasági igények jobb kielégítésére, a mezőgazdaság műszaki fejlesztésére.* A vegyiparnak például a koncentráltabb hatóanyagú műtrágyák előállítására, az összetett és kevert műtrágyák választékának bővítésére kell törekednie. A mezőgépiparnak korszerű, jó minőségű, üzembiztos gépekkel kell ellátnia a mezőgazdaságot, komplex géprendszereket kell kialakítania a termelési folyamatok gépesítésére. A mezőgazdasági építkezéseket úgy kell megvalósítani, hogy az épületekben lehetővé váljék a korszerű termelési technológiák kialakítása, a legfontosabb munkafolyamatok gépesítése.

Mit nyújt mindezért cserébe a mezőgazdaság? Több és jobb élelmiszert a lakosság és a külkereskedelem részére, továbbá több és olcsóbb nyersanyagot az élelmiszeriparnak és a könnyűiparnak. A harmadik ötéves tervben ugyanis a mezőgazdasági termelés 13—15 százalékos növekedését tervezzük, s ez megfelelő alapot nyújt a törvényjavaslatban szereplő igények kielégítésére.

A mezőgazdasági termelés tervbe vett emelkedése mintegy 2,6—3 százalékos évi növekedési ütemet tételez fel. Ez jóval magasabb annál, amit eddig a magyar mezőgazdaság fejlődésében elértünk. A két világháború között a nagybirtokos és tőkés magyar mezőgazdaság két évtized alatt körülbelül 20 százalékkal növelte a termelést. Ez mintegy évi 1 százalékos növekedési ütemnek felel meg. A mezőgazdaság szocialista átszervezése előtti évtizedben is legfeljebb 1—1,5 százalék volt az évi növekedés, a második ötéves tervben pedig kereken 2 százalék.

A mezőgazdasági termelés növekedését a harmadik ötéves terv feszítetten irányozza elő. Megvalósítása a gazdálkodás további belterjesítését, ezzel összefüggésben az erők összpontosí-

tását követeli meg a legkülönbözőbb posztokon álló mezőgazdasági vezetőktől, s fegyelmezett, jó munkát kíván a mezőgazdaság valamennyi dolgozójától.

A második ötéves tervhez képest a következő öt évben körülbelül 10 százalékkal több befektetéssel fejlesztjük a mezőgazdaságot. Hatalmas összeg ez, s nagy lehetőséget biztosít, amelyet maximálisan ki kell használni. El kell érnünk, hogy a rendelkezésre álló anyagi eszközöket a leglényegesebb feladatok megoldására koncentráljuk. Az olyan gyakorlat, hogy mindenüvé juttassunk egy kevesét, igen alacsony hatásfokú lenne. Mindent nem tudunk egyszerre megoldani. A régi, elavult termelési eszközök kicserélése, az új, korszerű gépek és nagyüzemi épületek megteremtése, a szocialista nagyüzemi rendszer teljes kiépítése hosszabb időt igényel. Szocialista hazánk Európa egyik legelmaradottabb mezőgazdaságát örökölte a tőkés földesúri rendszertől. Ilyen örökséget, évszázados elmaradottságot nem könnyű behozni. Ez is azt indokolja, hogy akkor cselekszünk helyesen, ha fő figyelmünket a népgazdaság, a lakosság, az export szempontjából legfontosabb feladatok megoldására fordítjuk.

Melyek ezek? Továbbra is egyik legfontosabb tennivalónk a kenyérgabona-szükséglet fedezése hazai termésből. Második ötéves tervünk utolsó két esztendejében már nem kellett kenyérgabonát importálnunk, sőt az 1965. évi termésből még jó egy hónapra elegendő készletünk is maradt. Ezt elsősorban a bővebben termő, intenzív búzafajták, és a velük járó termelési technika széles körű elterjesztése révén értük el, továbbá azzal, hogy a műtrágya jelentős részét, mintegy 40 százalékát, erre a termelési célra koncentráltuk.

Az állattenyésztés fejlesztése és az állati termékek termelésének fokozása érdekében a harmadik ötéves tervben is nagy gondot fordítunk a takarmánytermesztésre. Megfelelő mennyiségű, jó minőségű és olcsó takarmányok nélkül ugyanis elképzelhetetlen lenne, hogy az állattenyésztés színvonalát jelentősen fejlesszük és termelési költségeit csökkentsük. A szemes- és szálastakarmányok termesztésének növekedését a terv úgy irányozza elő, hogy az állattenyésztés egyre szilárdabb hazai takarmánybázisra támaszkodhassék.

Az állattenyésztés termelési értékének növelését elsősorban a takarmány-értékesítés további javításával, az anyaállatok jobb kihasználásával, a fajlagos hozamok növelésével és az állategészségügyi szabályok betartásával érhetjük el. Az egyes állattenyésztési ágazatok közül legnagyobb mértékben a szarvasmarha-tenyésztést kívánjuk fejleszteni. Ezt az indokolja, hogy a vágómarha a legbiztosabb tőkés exportcikkünk és a hazai húsellátásban is elég fontos szerepe van.

A második ötéves tervben igen jelentősen előrehaladt a kertészeti kultúrák fejlesztése. Nyolcvanegyezer katasztrális hold szőlő és 101 000 katasztrális hold gyümölcsös telepítésével leraktuk a nagyüzemi áru-, gyümölcs- és szőlőtermesztés alapjait. Erőforrásainkból azonban lényegében csak az alapozó beruházásokra, a telepítésekre futotta. A termelés és felvásárlás növekedésével nem tudott lépést tartani a technikai felszereltség, a járulékos beruházások kiépítése. A rendelkezésre álló korlátozott anyagi kereten belül mégis elértük, hogy a palántaigényes zöldségfélék korszerű palántanevelővel való ellátottsága már 26—27 százalékos, a mezőgazdasági üzemek válogató, csomagoló és átmeneti tároló kapacitással való ellátottsága pedig mintegy 15 százalékos.

A zöldség- és gyümölcstermesztés és -felvásárlás terv szerinti növelése a harmadik ötéves tervben a mezőgazdaság egyik legfontosabb feladata. *A baráti országokkal eddig megkötött hosszú lejáratú államközi egyezmények igen kedvező feltételeket biztosítanak a kertészeti kultúrák fejlesztéséhez.* A Szovjetunióba irányuló kivitelünk majdnem háromszorosára növekedhet, de 1970-ig a többi szocialista országba is 30—40 százalékkal több kertészeti terméket szállíthatunk, mint eddig. Éppen ezért a kormány nagy figyelmet szentel a kertészeti kultúrák megfelelő fejlesztésének. A zöldség-gyümölcs program sikeres megvalósítására a terv a mezőgazdaság területén kereken 3,3 milliárd forint beruházást irányoz elő, a felvásárlás és feldolgozás területén pedig mintegy 4,2 milliárdot.

A kertészeti cikkeket termelő üzemek gazdaságos működéséhez szükséges járulékos létesítmények, berendezések megvalósítása, és a feldolgozói kapacitás bővítése jórészt a harmadik ötéves terv feladata. A kertészet fejlesztéséhez rendelkezésünk-

re álló erőforrásokat ezért főleg az elmaradt járulékos és kapcsolódó beruházásokra fogjuk fordítani.

Az elmúlt években, főleg 1963-ban képviselőtársaim közül sokan jogos türelmetlenséggel tették szóvá itt az országgyűlésen: a legsúlyosabb dolognak tartják, hogy a megtermelt értékek egy része a felvásárlás technikai felszereltségének hiánya, vagy a szervezetlenség, részben pedig a feldolgozói kapacitás elégtelensége következtében elpusztult, tönkrement. Az említett 7—8 milliárd forint befektetés, bármilyen hatalmas összeg is, nem fogja minden gondunkat maradéktalanul megoldani. De gondjaink jelentősen enyhülnek, s előre tudunk lépni mind a zöldség- és gyümölcstermesztés, mind a felvásárlás és feldolgozás területén. Hogy csak az előbb említett példáknál maradjak, a palántaigényes zöldségfélék korszerű palántanevelővel való ellátottsága — amit két képviselőtársam is szorgalmazott felszólalásában — a tervidőszak végére eléri majd a 37—38 százalékot. Az eddig telepített és ezután létesítendő gyümölcsösökben a vízellátással, növényvédelemmel, kerítéssel, útépítéssel kapcsolatos járulékos beruházások 100 százalékos ellátottságot biztosítanak 1970-re. Az állami gazdaságok télialma-, télikörte-termelésük 80 százalékát, a termelőszövetkezetek pedig mintegy 50 százalékát tudják saját maguk válogatni, csomagolni, átmenetileg tárolni.

Kertészeti célkitűzéseink megvalósítása érdekében igen fontos az értékesítés biztonságának fokozása is. Ezért a megfelelő üzemi anyagi érdekeltség biztosítása mellett mind erőteljesebben javítanunk kell a felvásárlás és forgalmazás műszaki feltételeit, mindenekelőtt az átvevő raktárhálózat, technológiai hűtőterek létesítésével. A terv e célokra a SZÖVOSZ területén 1,3 milliárd forint befektetést irányoz elő.

Tisztelt Képviselőtársaim!

A korszerű, belterjes, mind több és több árut termelő mezőgazdaság megteremtése el sem képzelhető korszerű, fejlett élelmiszeripar nélkül.

Az elmúlt tervidőszakban államunk a korábbinál nagyobb anyagi erőt fordított az élelmiszeripar fejlesztésére. Olyan új, nagy létesítmények készültek el, mint a nyíregyházi, békéscsabai konzervgyár, a békéscsabai hűtőház, a budapesti sertésvágó-

híd hűtőháza, az ipari takarmánygyártás üzemei, a pécsi, a tatabányai tejüzemek, a zalaegerszegi sajtgyár. Emellett jelentős rekonstrukciót valósítottak meg a baromfiiparban. A konzervgyári termelői kapacitást a rekonstrukciók révén megkétszerezték.

Erőfeszítéseket tettünk a felvásárlás technikai fejlesztésére is. A tervidőszak utolsó két évében több állami gabonaraktár épült — összesen 42 000 vagon —, mint megelőzőleg 20 év alatt. Nőtt az állami szőlőfeldolgozó és bortermelő kapacitás is. E számottevő és nagy anyagi eszközöket igénylő fejlesztés ellenére sem tudtuk behozni a megelőző évtizedek elmaradását. Emiatt jobb termésű évben, a termények átvétele, raktározása és feldolgozása szinte megoldhatatlan feladatot jelentett, vagy többnyire csak gazdaságtalan intézkedésekkel, kényszermegoldásokkal sikerult.

A tisztelt Országgyűlés joggal vár választ arra: milyen lesz a tervezett fejlődés, mik az elgondolások a mezőgazdasági termékek átvétele, tárolása, feldolgozása terén, hogyan szűnnek meg az elmaradások, a veszteségek.

A felvásárlás a harmadik ötéves terv időszakában a terv szerint 28—32 százalékkal nő. A felvásárlás előirányzatai összhangban vannak a hazai fogyasztás, az ipar és az export szükségleteivel. Mint a törvényjavaslat indokolása hangsúlyozza: a tervidőszakban tovább bővülnek a mezőgazdasági termékek felvásárlásához, tárolásához és feldolgozásához szükséges kapacitások. Ennek érdekében az élelmiszeripar fejlesztésére a terv az elkövetkező ötéves tervben 8,2 milliárd forint beruházást irányoz elő. Ez 45 százalékkal nagyobb, mint az előző öt év anyagi ráfordítása.

A mezőgazdasági eredetű nyersanyagokat feldolgozó iparágak tervezett fejlesztése átlagon felüli: az élelmiszeripari előirányzat beruházásainak mintegy 80 százalékát ezen iparágak fejlesztésére fordítjuk. Leggyorsabban a tartósító ipar fejlődik: a konzervipari kapacitást 42 ezer vagonról 59 ezerre növeljük. Négy új hűtőházat építünk és egy további építését megkezdjük. A hűtőtér ezzel 2300 vagonról 6900 vagonra nő.

A gabonafelvásárlás zökkenőmentes lebonyolítása céljából megépítünk további 18 ezer vagonos gabonaraktárt. Jelentősen

fejlődik a szőlőfeldolgozás, bortárolás és -palackozás is. A mezőgazdaságban az állami gazdaságoknál, termelőszövetkezeteknél és szakszövetkezeteknél, valamint az élelmiszeriparnál, a szőlőfeldolgozást több mint 42 ezer vagonnal, a bortároló teret 3 millió hektoliterrel, a -palackozást pedig 770 ezer hektoliterrel kívánjuk növelni.

A mezőgazdasági nagyüzemek korszerű gazdálkodásának kialakítása, megszilárdítása mind sürgetőbben veti fel a mezőgazdaság és az ipar különböző ágazatai, elsősorban az élelmiszeripar közötti munkamegosztás és együttműködés továbbfejlesztésének kérdéseit.

BŐVÍTJÜK A TERMELŐSZÖVETKEZETEK TEVÉKENYSÉGI KÖRÉT

A mezőgazdaság szocialista átszervezésével a munkamegosztásban minőségi változás következett be. *Ipari tevékenységgé vált több, korábban jórészt mezőgazdasági feladat, mint például a mezőgazdasági vonóenergia biztosítása* (gép és üzemanyag egyaránt), *bizonyos termékek feldolgozása, tárolása stb.* A mezőgazdaság egyrészről növekvő mértékű ipari fogyasztóvá, másrészt szállítóvá vált. Ipari jellegűvé vált az utóbbi években a mezőgazdasági nagyüzemekben a baromfitenyésztés néhány ága, egy-két vetőmagféle, így például a hibrid kukoricavetőmag kikészítése. Jelentősen továbbfejlődött ilyen vonatkozásban több, korábban is ipari tevékenység, főleg a kertészeti termelés körében.

Ez a folyamat azonban nem csupán az ipar és a mezőgazdaság szétválását eredményezi, hanem egyúttal sokrétű egybefonódását is. Ez érthető, hiszen szövetkezeteink zöme nagy területű és nagy termelőkapacitású üzem, amelynek tevékenysége nem korlátozódhat csupán nyers termékek előállítására, a szűk értelemben vett növénytermesztésre és állattenyésztésre. A mezőgazdasági nyersanyagok egy részét ugyanis a termelés helyén lehet a legelőnyösebben végleges ipari feldolgozásra előkészíteni, tartósítani. Mezőgazdasági üzemeink jelentős része — éppen a nagy tömegű termelés folytán, továbbá, mert a termékek egy része egyszerű felszereléssel és technológiával feldolgozható — képes is ezt gazdaságosan elvégezni.

A mezőgazdasági termékeket természetesen továbbra is elsősorban állami nagyiparunk dolgozza fel. Indokolt azonban, hogy a termelőszövetkezetek feldolgozó tevékenységét kiszélesítsük. Szükségessé teszi ezt a szállítási költségek csökkentése, a termelőszövetkezeti tagok rendszeresebb foglalkoztatása is, s ennek révén a tagság jövedelmének biztonságosabbá tétele.

A felvásárlási rendszer jelenlegi szerkezetében nagy probléma — különösen a nyersáru forgalmazásában —, hogy *a termelőtől a fogyasztóig vezető út indokolatlanul hosszú.* Ez kedvezőtlen mind a termelők, mind a fogyasztók, végső soron a népgazdaság számára.

Éppen ezért a szövetkezetek kiegészítő és szolgáltató tevékenysége megszervezésénél is fontos követelmény, hogy megrövidüljön az áru útja a termelőtől a fogyasztóig. A tervidőszakban olyan gazdaságpolitikai gyakorlat megvalósítása a cél, amely a szükségletek jobb kielégítése érdekében az ún. piaci cikkeknél bővíti és erősíti a mezőgazdasági termelőüzemek és a fogyasztók (különösen a nagyfogyasztók), valamint az ipar közvetlen kapcsolatait. Módot kell nyújtani arra is, hogy a termelőszövetkezetek az áruellátás folyamatosságának biztosítása és a hatósági előírások betartása esetén — elsősorban a helyi szükségletek kielégítésére — elárusítóhelyeket létesíthessenek és üzemeltethessenek.

A termelőszövetkezetek gazdasági tevékenységének bővítése nemcsak a szövetkezetek, hanem a népgazdaság számára is előnyös. Lehetővé teszi olyan nyersanyagok felhasználását, amelyek eddig — különösen a könnyen romló zöldség- és gyümölcsfélék esetében — a népgazdaság számára elvesztek.

Nem arról van tehát szó, hogy a termelőszövetkezetek helyiipari tevékenységének fejlesztésével csökkentsük a jelenlegi állami akkumulációt. Ellenkezőleg: a kiegészítő tevékenységük szélesítésével éppen a több termék révén nő a nemzeti jövedelem, ami újabb akkumulációs forrást is jelent a népgazdaság számára. Továbbá előnyös mindez azért is, mert jelenlegi szűk beruházási lehetőségeink között a rendelkezésre álló erőforrások, anyagi eszközök leggazdaságosabb felhasználását eredményezi.

Tisztelt Országgyűlés!

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar fejlesztésének megvalósítását alapvetően a munkaerőhelyzet és az anyagi-műszaki ellátás mértéke határozza meg. Azzal számolunk, hogy a mezőgazdasági munkaerő csökkenésének üteme — az 1965-ben bekövetkezett kedvező mérséklődés után — az elkövetkező években is mérsékelt lesz.

Az ipar intenzív fejlesztése ugyanis nem jár olyan mértékű létszámnövekedéssel, mint eddig, javulni fog a szövetkezeti parasztság anyagi helyzete is, ami szintén csökkenti az elvándorlást.

A mezőgazdaságban kialakult munkaerőhelyzet javítása céljából nagyobb gondot kell fordítanunk a fiatalok visszatartására. Falusi ifjúságunk nagy része városba törekszik, pedig a korszerű nagyüzemi gazdálkodás kiépítésével a mezőgazdaságban is mindinkább olyan feltételeket kell és talán tudunk is teremteni, amelyek nem rosszabbak annál, mint amit az iparban, építőiparban, vagy a népgazdaság más területein találhatnak fiataljaink. Ma már mind több az olyan szövetkezet, ahol a kereset is megfelelő. Ezért hasznos lenne, ha szövetkezeteink vezetői, a pártszervezetek, a falusi KISZ-szervezetek többet tennének azért, hogy a fiatalok otthon érezzék magukat a szövetkezetben. Fiataljaink pedig az általános iskola elvégzése után kapcsolódjanak be minél többen a mezőgazdasági munkába. A mezőgazdaságban is szükség van a legkülönbözőbb szakmákban tanulókra, s *nem járnak rosszul azok, akik ezt a pályát választják.* Nagyüzemeink segítsék elő a középiskolát elvégző, de tovább nem tanuló fiatalok elhelyezkedését is, törődjenek foglalkoztatásukkal.

A mezőgazdaságban soron levő munkák elvégzése — a munkacsúcsok idején is — természetesen a mezőgazdasági dolgozók feladata. Azonban a tervezett gépesítési színvonal megvalósulása esetén is *a mezőgazdasági dolgozók szorgalma, a családtagok lehető legteljesebb bekapcsolódása mellett is — főleg az őszi munkacsúcsok idején — a mezőgazdaságnak kisegítő munkaerőkre van szüksége.* Éppen ezért ott, ahol szükséges, az iskolai szünetekben, de ősszel is, a tanulóifjúság nagy tömegeit szer-

vezetten kell bevonni az összezsúfolódott mezőgazdasági munkákba, főleg a gyümölcs-, a szőlő- és a zöldségbetakarításba.

A korszerű nagyüzemi gazdálkodás erőteljes fejlesztésével, a szövetkezeti közös gazdaságok erősítésével egy időben továbbra is változatlanul kitartunk agrárpolitikánknak a háztájival kapcsolatos eddigi álláspontja és gyakorlata mellett. *A háztáji gazdaságoknak még hosszú időn keresztül fontos szerepük lesz a parasztcsaládok ellátásában, sőt több élelmiszerből a város ellátásában, az árutermelésben is.* Éppen ezért a szövetkezeti tagok háztáji gazdaságát továbbra is a közös gazdaságok szerves, kiegészítő részeként kezeljük.

Amikor fellépünk minden olyan túlzás ellen, hogy a törvényesen megengedetthez képest növeljék a háztáji földterületet és az állatállományt, ugyanakkor a jövőben is gátat vetünk az olyan törekvéseknek, melyek nem veszik figyelembe az élet reális követelményeit, és lebecsülik a háztáji jelentőségét, s annak felszámolására irányulnak. Sőt a háztáji és egyéb gazdaságok termelőerőinek jobb kihasználása érdekében igyekszünk ellátni ezeket a gazdaságokat a termeléshez szükséges kisgépekkel, szerszámokkal, növényvédőszerekkel, szaporítóanyagokkal és hitellel is. Biztosítjuk számukra a gazdálkodáshoz szükséges egyéb feltételeket is.

Tisztelt Országgyűlés!

Mezőgazdaságunk fejlődése, a törvényjavaslatban foglalt célkitűzések megvalósítása nagymértékben függ attól, hogyan tudjuk valóra váltani pártunk Központi Bizottságának a gazdasági irányítás átfogó reformjáról néhány héttel ezelőtt elfogadott határozatát.

Természetesen a mechanizmus reformja nem csodaszer, amely minden gondunkat megoldja. Termelési céljaink megvalósítása a mezőgazdaságban is igen nagy mértékben függ attól, hogy mennyire tudjuk megjavítani a tervezést, az irányítást, általában a vezetés színvonalát.

A reform lehetővé teszi a népgazdaság legfontosabb összefüggéseinek jobb, központibb áttekintését és irányítását, de egyúttal megnöveli a helyi szervek, vállalatok és gazdaságok ön-

állóságát, öntevékenységét. Ezáltal lehetővé válik a központi és a helyi gazdaságfejlesztési célok jobb kimunkálása, összehangolása, az erőforrások ésszerűbb felhasználása.

A mezőgazdaságban a reform leglényegesebb tennivaloja — a gazdasági eszközok még hatékonyabb felhasználása révén — az uzemi önállóság olyan anyagi megalapozása, amely lehetővé teszi, hogy gazdaságaink többsége ráfordításai fedezésén túl bevételeiből képes legyen bizonyos mértékig termelését is bővíteni.

A mezőgazdaságban a tervezés fejlesztésével és a felvásárlási árak emelésével már az idén megtörtént a mechanizmus reformjával kapcsolatos első döntő lépés. A kedvező hatás máris érezhető: növekedett a szövetkezetek érdeklődése mindenekelőtt a szarvasmarha-tenyésztés iránt.

Különösen kedvező hatást váltott ki a szövetkezeti parasztság körében a Központi Bizottságnak az az állásfoglalása, hogy *a mechanizmus reformja során elősegítjük a garantált munkadíj mielőbbi bevezetését valamennyi szövetkezetben.* Nagy horderejű lépés lesz ez, megvalósítása azonban nem olyan egyszerű, ahogyan első pillanatra látszik, mert szorosan egybekapcsolódik a szövetkezetek jövedelemszínvonalát meghatározó ár- és pénzügyi feltételek továbbfejlesztésével.

A garantált munkadíjazás bevezetésével továbbra is érvényben marad pártunk agrárpolitikájának az a sarkalatos elve és helyes gyakorlata, hogy a munkadíjazási formák megválasztását a szövetkezetek belső ügyének tekintjük.

Szövetkezeteink alkalmazzák továbbra is széles körben az adottságaiknak legjobban megfelelő részesedési formákat: a jól bevált pénzdíjazást és eredményességi díjazást, a „nádudvari módszert", a százalékos művelést és más egyszerűbb, ösztönző módszereket.

A gazdasági irányítás továbbfejlesztése természetesen nemcsak nagyobb önállóságot eredményez, hanem nagyobb felelősséget is követel. A termelőszövetkezetek nagyobb önállósága egyben azt is jelenti, hogy növekszik a szövetkezetek vezetőinek és tagjainak felelőssége az ország mezőgazdasági termékek iránti szükségletének kielégítésében, a gazdálkodás hatásfokának megjavításában.

A harmadik ötéves terv mezőgazdasági feladatai sikeres megvalósításának igen fontos feltétele, hogy a gazdálkodás hatásfokát valamennyi termelőszövetkezetben és állami gazdaságban megjavítsuk. A mezőgazdaságban az utóbbi öt év alatt az egy főre jutó termelés 30 százalékkal emelkedett. A mezőgazdasági termelésben és a munka termelékenységében az utóbbi években bekövetkezett fejlődés ellenére még nagy kiaknázatlan tartalékok vannak. Ezek szívós munkával, jobb szervezettséggel, nagyobb anyagi-műszaki megalapozással fokozatosan és eredményesen feltárhatók.

A természeti feltételek miatt a mezőgazdaságban még nagyobb szerepe van annak, hogy a termeléshez szükséges anyagok, gépek időben az üzemek rendelkezésére álljanak, mint az iparban. A kombájnra például nyáron van szükség, nem pedig decemberben. A termelési előirányzatok kialakításánál igen komolyan számoltak a műtrágyázás, a talajjavítás, az öntözés, a keveréktakarmány-felhasználás hatékonyságának javulásával. Ezért *rendkívül fontos, hogy a szövetkezeti parasztság időben megkapja a termeléshez szükséges eszközöket.* Kérjük az ipari üzemek dolgozóit, az ipari munkásokat, hogy ehhez adjanak megfelelő segítséget. Természetesen a mezőgazdasági üzemek vezetőinek és dolgozóinak szakszerűen, gazdaságosan kell felhasználniuk ezeket az eszközöket és anyagokat.

A gazdálkodás hatásfokának javításában változatlanul egyik fő tartalékunk a munkafegyelem megszilárdítása. E téren jócskán van tennivalónk. Mezőgazdasági vezetőink — álljanak bármely poszton — követeljék meg a kötelességteljesítést, tartsanak rendet portájukon. Szervezzék jobban a termelést, különösen a nyári munka nagy dandárjában: a gabonabetakarításban.

Az elkövetkező hetekben nagy munka vár a mezőgazdaság dolgozóira, vezetőire, hogy minél kisebb veszteséggel betakarítsák és biztonságba helyezzék azt, ami megtermett. Gazdasági vezetőink és a mezőgazdaság valamennyi dolgozója a rendelkezésre álló technika jobb kihasználásával, jobb szervező munkával tegyen meg mindent az elég jónak ígérkező termés betakarításáért, az ország kenyerének biztosításáért.

Az eddigi eredmények megfelelő alapot nyújtanak ahhoz,

hogy a jövőben még jobban végezzük munkánkat a mezőgazdaságban, és a népgazdaság szükségleteivel összhangban minél többet és olcsóbban termeljünk.

Tisztelt Országgyűlés!

Tervünk sikeres végrehajtása az állami, tanácsi és társadalmi erők összefogását, tervszerű együttműködését igényli. Továbbra is munkálkodnunk kell a társadalmunk alapját képező két nagy osztály, a munkásosztály és a parasztság szövetségének erősítésén, a nemzet valamennyi rétegének összefogásán.

A harmadik ötéves terv a békés építőmunka, a mindennapos munka terve. A beterjesztett törvényjavaslat nagy, lelkesítő feladatok megoldását tűzi ki célul mind a termelőmunka frontján — az iparban és a mezőgazdaságban —, mind a kultúra területén. *Érdemes, lehet és kell is dolgozni ezekért a célokért nemcsak a kommunistáknak, hanem minden becsületes hazafinak: az ipari munkásságnak, a parasztságnak, az értelmiségnek, egyszóval egész népünknek.* Éppen ezért a beterjesztett törvényjavaslatot elfogadásra ajánlom.

FOCK JENŐ HOZZÁSZÓLÁSA:

A HARMADIK ÖTÉVES TERV TÜKRÖZI PÁRTUNK GAZDASÁGPOLITIKÁJÁT

Tisztelt Országgyűlés!

Harmadik ötéves tervünket a kormány meggyőződéssel tudja javasolni elfogadásra a tisztelt Országgyűlésnek. A terv az összes érintett minisztériumok és főhatóságok együttes munkájával, gondos mérlegeléssel, a lehetőségek számbavételével készült. Szakemberek ezrei vettek részt fontos részletek kidolgozásában. A terv készítése egyre inkább tudományos jellegű, alkotó tevékenységet követel meg. Ugyanakkor nem nélkülözheti a dolgozók minden rétegének állandó, aktív közreműködését, a társadalmi jellegű ellenőrzést sem. Tervünk realitását ezek a tényezők nagymértékben erősítik.

Most, amikor az előkészítő munka végén a tervet elfogadásra javasoljuk, már arra is hivatkozhatunk, hogy az alapvető vonások, jellegzetességek ismertek és azzal társadalmi, gazdasági vezető szerveink egyetértenek. Ez fontos biztosítéka annak, hogy a terv végrehajtását eredményesen szervezhessük.

A tervet a józanság, a realitások figyelembevétele jellemzi. Ez azonban korántsem azt jelenti, hogy végrehajtása könnyű feladat. Ellenkezőleg: egész tevékenységünket az élet minden területén magasabb szintre kell emelni, mert a terv, különösen annak alapvető koncepciója csak ily módon teljesíthető.

A terv alapvető vonásának azt tekintem, hogy tükrözi pártunk gazdaságpolitikáját. E gazdaságpolitika fő vonásaiban mintegy 10 éve alakult ki. Megerősítette pártunk konferenciája, gazdagította és konkretizálta a párt VII. kongresszusa, jelentősen továbbfejlesztette pártunk VIII. kongresszusa a szocializmus alapjainak lerakásával, a mezőgazdaság szocialista átszervezésé-

nek befejezésével. Gazdaságpolitikánk alapján előbb konszolidáltuk a népgazdaság helyzetét, majd bővítettük a termelést, emeltük a termelékenységet és az életszínvonalat. Állandóan fejlesztve a gazdasági élet mechanizmusát, ezen belül a gazdaságirányítás rendszerét, eljutottunk a gazdasági mechanizmus átfogó reformjához.

Vannak, akik a gazdálkodással, a gazdaságirányítással, a gazdasági mechanizmussal kapcsolatos kritikai, önkritikai észrevételekből, cikkekből, vitákból olyan következtetést vonnak le, hogy nemcsak a gazdasági mechanizmus, hanem gazdaságpolitikánk is reformra szorul. Ez téves következtetés. *A reform* — mint erre a Központi Bizottság határozata rámutat — *fontos tényezője a gazdaságpolitika továbbfejlesztésének.* A gazdasági mechanizmus alapos megjavítása mindenekelőtt azért szükséges, hogy gazdaságpolitikánk mind hatékonyabban érvényesülhessen a gyakorlatban.

A harmadik ötéves tervünkben kitűzött célok összhangban vannak gazdaságpolitikai feladatainkkal, figyelembe veszik adottságainkat és lehetőségeinket.

Továbbra is az ipar a népgazdaság legdinamikusabban fejlődő szektora, de az eddiginél összehangoltabb és határozottabb intézkedésekkel biztosítjuk, hogy a mezőgazdaság — a nagyüzem bázisán — az előző öt évnél gyorsabban és a gazdaságosság követelményeinek megfelelőbben fejlődjék.

A termelésnek elsősorban a műszaki színvonal emelése révén kell fejlődnie. A terv meghatározza a megtermelt nemzeti jövedelem felhasználásának arányait, úgy, hogy az biztosítsa a továbbfejlődéshez, a bővített újratermeléshez szükséges beruházásokat, s a fogyasztáshoz, az életszínvonal emeléséhez szükséges erőforrásokat. A terv a nehézipar elsődleges fejlődését irányozza elő, de figyelembe veszi az ország sajátosságait, a reális lehetőségeket, a népgazdaság erőforrásait, az arányos fejlesztés követelményeit, a termelés gazdaságosságának fokozására, a nemzetközi munkamegosztás elmélyítésére irányuló szándékainkat. A fogyasztási cikkek termelésének üteme — összhangban a lakosság megfelelő ellátásával és az exportkövetelményekkel — megközelíti a termelési eszközök termelésének ütemét.

Az ötéves terv előirányzatai megfelelnek eddigi iparfejlesz-

tési politikánk sarkalatos követelményeinek, az ország adottságainak jobban megfelelő struktúra kialakításának, a műszaki színvonal emelésének, a gazdaságosság fokozásának.

A KEDVEZŐBB IPARI SZERKEZET JAVÍTJA KÜLKERESKEDELMI HELYZETÜNKET

Az ipari szerkezet kedvezőbbé válása javítja az ország külkereskedelmi helyzetét. Egyrészt lehetővé válik, hogy a korábban külföldről beszerzett termékeket belföldön gazdaságosan előállított termékekkel pótoljuk, tehát importot takarítsunk meg. Másrészt pedig az ország gazdasági helyzetének, a piac követelményeinek megfelelően fokozódhat exportunk. Külföldi partnereink is tudják, hogy az államunk szavára, országunk nevében kötött megállapodásra lehet építeni. Mi erőnkhöz mérten minden szükségest megteszünk, hogy a bizalom fokozódjék, növekedjék országunk tekintélye, gazdasági megbízhatósága. Az állam nevében vállalt kötelezettség teljesítése a jelenleginél sokkal rugalmasabb gazdálkodás viszonyai között sem lehet alku tárgya. Az üzemek viszont joggal tartanak igényt arra, hogy a rájuk kötelező szerződések megkötésébe őket vonják be vagy azt is bízzák rájuk.

A kivitelre vonatkozó előirányzatok megkövetelik az irányító szervektől, hogy sajátos eszközeikkel segítsék az export fejlesztését, illetve a termelővállalatoktól, hogy termékeiket magas technikai, technológiai színvonalon állítsák elő, hogy azok a piacon kedvező feltételek között legyenek értékesíthetők.

A piacon a verseny éles. Ha meg akarjuk állni helyünket a versenyben, a konstruktőröknek, a fizikai dolgozóknak, a műszaki és gazdasági területen működőknek fokozottabban kell alkalmazkodniuk a piac követelményeihez. A magyar műszakiak, közgazdászok, fizikai dolgozók gyakran bizonyítják, hogy képesek kiváló termékek előállítására, termelékeny, gazdaságos munka elvégzésére. Ezt bizonyítja sok egyéb tényező mellett a Budapesti Nemzetközi Vásáron bemutatott gyártmányaink évről évre javuló színvonala.

A tervidőszakban következetesen törekszünk a nemzetközi munkamegosztásban való részvételünk fokozására. Tapasztala-

taink igazolják, hogy az országnak az a leghasznosabb, ha természeti és egyéb adottságainknak leginkább megfelelő termelést folytatunk. *Az elzárkózás a nemzetközi munkamegosztástól nagy társadalmi veszteségekkel jár, előbb-utóbb akadályozza a termelés bővítését.* Viszont a nemzetközi munkamegosztásban való fokozottabb részvétel kiterjeszti a gazdasági potenciált. Lehetővé válik más országok tapasztalatainak, eredményeinek átvétele és hasznosítása. A kölcsönös előnyök alapján a részvevő országok biztonságosabban fejlődhetnek. Meggyőződésünk, hogy gazdaságpolitikánknak ez a vonása a társadalmi munka termelékenységének emelését szolgálja.

A jövőben tovább fokozzuk együttműködésünket a Szovjetunióval, amely mind az importban, mind az exportban elsődleges partnerünk. A szocializmust építő baráti országokkal is erősíteni és gazdagítani szándékozunk gazdasági kapcsolatainkat, mindenekelőtt a KGST keretében.

Szocialista viszonylatban a külkereskedelmi forgalom nagyobb mértékben növekszik, mint az előző terv időszakában, és ez a munkamegosztás elmélyítésére is utal.

Szorosabbá, sokoldalúbbá kívánjuk tenni gazdasági kapcsolatainkat a nem kapitalista fejlődést választott, a gyarmati sorból nemrég felszabadult népekkel.

Politikai irányvonalunknak megfelelően építjük gazdasági kapcsolatainkat a tőkésországokkal.

Népgazdaságunk gyorsabb fejlesztése érdekében a gazdasági együttműködés minden olyan lehetőségét készek vagyunk felhasználni, amely kölcsönös előnyöket nyújt. Forgalmunk, gazdasági együttműködésünk bővítésére irányuló készségünk eddig is hasznosnak bizonyult és reméljük, hogy a jövőben is kedvező eredményekre vezet.

AZ ÁRINTÉZKEDÉSEK HATÁSA A KÖZELLÁTÁSRA

A terv előirányozza az életszínvonal emelését. A lakosság fogyasztása körülbelül 19 százalékos növekedésének feltételei reálisan megalapozottak.

Azt szeretnénk, ha a lakosság ellátásának fejlődése mind sokoldalúbbá válna, ha a rendelkezésre álló árualapok választéka

a jelenleginél nemcsak nagyobb, hanem bővebb is lenne. Arra törekszünk, hogy ne csak több élelmiszer álljon a fogyasztók rendelkezésére, hanem sok fajta is, mert ez egészségesebb. Iparcikkekből ne csak elegendő legyen, hanem a különböző szükségleti cikkekből lehessen választani is, mindenki a kedvérevalót, az anyagi helyzetének megfelelőt találja meg. A fogyasztási cikkek bőségének megteremtése nem könnyű feladat, s talán ebben az ötéves tervben hiánytalanul nem oldható meg. De gazdaságpolitikánknak ezt a vonását nem téveszthetjük szem elől, sőt a lehetőségekhez képest erősíteni is akarjuk.

Tisztelt Országgyűlés!

Az ötéves terv első évének eddig eltelt időszakában kedvezőknek ítélhetők a gazdasági eredmények. A terv főbb céljait — úgy látszik — ez évben is elérjük. Kedvezően alakul ipari termelésünk s az ipar termelékenysége. A mezőgazdaságban az aktuális munkákat nagy szorgalommal végzik. A terméskilátások reménykeltőek. A külkereskedelmi forgalom alakulása is biztató, s úgy tűnik — megértve az egyenleg alakulásának fontosságát —, kellő erőfeszítések történnek az előirányzatok teljesítésére. A beruházások szervezettebbé tétele, a koncentráció fokozása érdekében intézkedéseket foganatosítottunk, és remélhető, hogy — várakozásunknak megfelelően — e területen is javulás következik be. Ami a termelés gazdaságosságát illeti, szintén biztatóak a jelek. A termelés jobban összhangban van a szükségletekkel s a készletek emelkedése nem túlzott.

Az év elején hozott bérjellegű intézkedéseink kedvező visszhangot váltottak ki. Az áremelési és hasonló jellegű intézkedéseink végül is megértésre találtak, az árcsökkentéseket pedig örömmel fogadták.

A lakosság ellátása nem zökkenőmentes, vannak választéki hiányok, de ezek alapvetően nem zavarják az ellátást. Mindent egybevetve az ellátás, a fogyatékosságok ellenére, jobb, mint bármelyik előző esztendőben volt. Most, az árintézkedések után azonban az emberek a hiányosságokra sokkal érzékenyebben reagálnak. Ezen nem szabad csodálkoznunk, és kötelességünk minden kérdésre, felmerülő kételyre őszintén válaszolni. Az

emberek úgy vélekednek: rendben van, tudomásul vettük a húsáremelést, de most aztán legyen hús, éspedig olyan, amilyet vásárolni akarunk.

A vágóállat-felvásárlási árak és a hús fogyasztói árának év eleji felemelése eddig nem hozott érezhető javulást az ellátásban. Ilyen gyors javulással senki nem is számolt. Tudtuk, hogy egyik hónapról a másikra nagy változás nem állhat be. Intézkedéseink csak egy-két év alatt hozhatnak érezhető javulást.

Az év első hónapjában, mivel a hús árának emelése akkor már ismert volt, a lakosság sertéshús-vásárlása 2000 tonnával — 20 százalékkal — volt magasabb, mint egy évvel korábban. Sokan a napi szükségletükön felül vásárolták a húst, és azt a legkülönbözőbb módon tartalékolták. Annyi kolbász egyetlen esztendőben sem készült a háztartásokban, mint az év elején. Az év következő két hónapjában pedig — jórészt az előrevásárlások következtében — mintegy 2000 tonnával kevesebb húst vásárolt a lakosság. Az év második negyedévében a húsvásárlások mértéke az előző év azonos időszakához képest — nem emelkedett, hanem csökkent. A viszonyítási alap azonban irreális. Emlékezetes, hogy az elmúlt évben száj- és körömfájás sújtotta az állatállományt. A vágások száma megnőtt, s közben az exportot — különösen az év első felében — a járvány csaknem lehetetlenné tette. Ez rendkívüli helyzetet teremtett, az ellátás színvonalát látszólagosan javította, de közben tetemes kárt okozott a népgazdaságnak.

Az áremelés óta a kereslet mindinkább eltolódott az eddig is nagyobb mértékben vásárolt sertéshús irányába. A nagyobb keresletet eddig nem tudtuk hiánytalanul kielégíteni, bár erre tettünk intézkedéseket. Az első félévben forgalomba hozott húsból a sertéshús aránya 65 százalék, a múlt év első félévéhez képest lényegében nem változott.

Az első félévben forgalomba hozott fagyasztott marhahús az összes húsnak kevesebb, mint 10 százaléka. A lakosság azonban ezt a mennyiséget sem szívesen vásárolta meg. Arra törekszünk, hogy a második félévben ezt az arányt tovább csökkentsük.

Ismeretes, hogy a húsáremelés hatására egyes termelők az év első hónapjaiban jelentősen emelték az élő és vágott baromfi árát. Az állam az export rovására növelte a forgalomba hozott

vágott baromfi mennyiségét, másrészt növelte az élőbaromfieladást. Májusban például *nyolcszorosát* adták el az egy évvel korábbi mennyiségnek. Ennek eredményeként javult az ellátás, az árak pedig általában a tavalyival azonos szintre mentek vissza.

Ezek az intézkedések még nem fognak húsbőséget eredményezni, de fokozatosan enyhítenek az ellátás jelenlegi szűkösebb helyzetén. Összességében 1966-ban a belkereskedelem a lakosság ellátására a tavalyival azonos mennyiségű húst hoz forgalomba.

A ruházati cikkek árcsökkentésével kapcsolatban hallani olyan kérdést, hogy miért nem kapni az üzletekben a leszállított árú cikkeket? Egészében ezekből a cikkekből az ellátás sokkal jobb, mint eddig volt, de a kereslet ugrásszerűen megnövekedett.

A ruházati cikkek forgalma az előző év azonos időszakához viszonyítva januárban 13 százalékkal csökkent. Februárban viszont már több mint 130 százaléka, márciusban pedig — bár valamelyest csökkent — még mindig 118 százaléka volt az előző évinek. A vásárlások jobban növekedtek, mint az várható volt. Februárban a januárihoz képest nylonharisnyából másfélszeresére, konfekcionált ágyneműből, nylonzokniból több mint kétszeresére, kötöttáruból majdnem két és félszeresére, orkánkabátból több mint két és félszeresére nőtt a forgalom. Az utánpótlás ennél lassúbb volt, így a cikkek egy része az ellátás javítására tett intézkedéseink ellenére is átmenetileg hiánycikké vált.

Az áruhiány kiküszöbölésére igen sok intézkedés történt. A könnyűiparban növeltük a kapacitást, a nyersanyagból többletimportot rendeltünk el. Gondoskodtunk a terven felüli termeléshez szükséges bér- és egyéb kiadások fedezetéről. Az ellátás további javítására fokozzuk a baráti országokkal folytatott árucserét. *Az eredetileg tervezettnél több árut bocsátunk a belkereskedelem rendelkezésére, bővítjük a készáruimportot.* A ruházati ellátás már javul. A kereslet normalizálódik. A folyamatos ipari szállítások, valamint a rendkívüli intézkedések nyomán az ellátási hiányosságok fokozatosan enyhülni fognak.

Megállapítható, hogy a lakosság életkörülményei a múlt évi-

hez képest javultak. Megfelelő a foglalkoztatottság, többet vásárolnak, nő a takarékbetét-állomány. A szezonális élelmiszerek mennyisége több, ára általában alacsonyabb, mint tavaly ilyenkor volt.

Áttekintve gazdasági helyzetünket, elmondhatjuk, hogy mint minden évben, most is vannak gondjaink, könnyebben és nehezebben megoldható problémáink. Ezek egy részét nem is tudjuk véglegesen megoldani ebben az évben. Sok azonban a pozitív jelenség, és az a biztató, hogy ezek egyre többen vannak.

A REFORM CÉLJA A SZOCIALISTA GAZDASÁG LEHETŐSEGEINEK JOBB KIHASZNÁLÁSA

Tisztelt Országgyűlés!

Az idei és jövő évi munkánkat meghatározza, hogy *az ötéves terv végrehajtásának megszervezésével egyidejűleg részleteiben is ki kell dolgozni a gazdasági élet új mechanizmusát.*

Az új gazdasági mechanizmust a Központi Bizottság irányelvei alapján kidolgozni, bevezetni, a gyakorlati életben ellenőrizni sokoldalú tevékenységet igényel.

Pártunk, az ellenforradalom leverése után, az ország érdekeinek jobban megfelelő gazdaságpolitikát dolgozott ki. Ennek megvalósítására a régi mechanizmus alkalmatlan volt. Ezért a gazdaságpolitikával egy időben jelentős változtatásokat eszközöltünk az addig érvényben levő gazdasági mechanizmuson is. Az azóta eltelt tíz év alatt, az élet követelményeinek megfelelően, fejlesztettük a mechanizmus elemeit. A népgazdaság egésze már szocialista alapokon nyugszik, gazdaságpolitikánk megvalósításának feltételei is megváltoztak. E feltételeknek megfelelően kell a jelenlegi mechanizmust tovább fejleszteni, most egyidejűleg egész rendszerén kell jelentős változtatásokat eszközölni.

A Központi Bizottság határozata tudományos alapossággal fogalmazta meg a teendők összességét. *A reform alapvető célja a szocializmus gyorsabb építése előtt álló* — jórészt önmagunk teremtette — *akadályok elhárítása és a hatékonyabb gazdaságfejlesztési eszközök kidolgozása.*

A határozatot nagy érdeklődéssel tanulmányozzák szerte az országban. *A dolgozók többsége bízik benne, hogy a Központi Bizottság határozata, mint mindig, most is a népjólét ügyét szolgálja.* Vannak — s ez természetes — aggályoskodó hangok is. Hiszen sokan még nem látják egyértelműen és világosan, mi következik a határozatból, figyelemmel erre, talán hasznos a fő vonásokat megemlíteni.

A gazdasági mechanizmus reformjával azt kívánjuk elérni, *hogy jobban kihasználjuk a szocialista gazdaságban rejlő lehetőségeket,* szorosabb legyen a vállalati és állami érdekek egysége, kedvezőbbé váljék gazdasági fejlődésünk üteme. A gazdálkodás alapvető szervei, a vállalatok nagyobb önállósággal, több felelősséggel, a szükségletekkel jobban összhangban, a piac követelményeinek, a fogyasztók érdekeinek megfelelőbben dolgozzanak.

A gazdasági mechanizmus reformja során továbbfejlesztjük tervezési rendszerünket, erősítve a központi és a távlati tervezést, nagyobb önállóságot adva a vállalatoknak saját tervük elkészítéséhez. Mindezt úgy, hogy a gazdasági vezetés hatékonyabb legyen, az anyagi érdekeltség fejlődjék, biztosítva, hogy a vállalatok eredményes működése közvetlenül hasson a személyes jövedelmekre.

Azt akarjuk elérni, hogy a gazdasági kérdésekben *ott döntsenek teljes felelősséggel, ahol az adott problémákat a legjobban ismerik.* A vállalatok ügyeiket, termelési, létszám-, bér- és egyéb problémáikat maguk — a felsőbb szervek részletekbe menő beleszólása nélkül — intézzék. Ne írják elő különböző mutatószámok, mit, mikor és hogyan termeljenek, milyen felújításokat, beruházásokat hajtsanak végre, mit forgalmazzanak, milyen készleteket képezzenek.

A tervgazdálkodásnak olyan rendszerét kívánjuk megvalósítani, ahol *a központi szervek a legdöntőbb kérdéseket, a legfőbb arányokat, fejlesztési irányokat megalapozottan döntik el, a körülményeket messzemenően figyelembe véve, tehát kialakítják* — a gazdaságpolitikának megfelelően — *a népgazdaság fejlesztésének irányát. A helyi szervek pedig a termelés, a forgalmazás, az elosztás területén operatívan gazdálkodnak a gazdaságpolitikai elveknek és döntéseknek megfelelően.*

A gazdaságpolitika megvalósításának újabb, korszerűbb eszközét hozzuk létre. Olyan eszköz ez, amely eredményesen fejlődve lehetővé teszi a gazdaságpolitika gazdagítását is. A Központi Bizottság határozata alapján a kormány már kidolgozta a teendők ütemtervét. Abból indultunk ki, hogy *a jövő év feléig, harmadik negyedéig elő kell készíteni a bevezetéshez legszükségesebb állami intézkedéseket.* Ez ad alapot arra, hogy 1968. január 1-én az új gazdasági mechanizmus életbe léphessen.

A munka következő szakaszában a népgazdaság egészét átfogó szervekre, elsősorban a Pénzügyminisztériumra, az Országos Tervhivatalra és az Országos Árhivatalra hárulnak nagy feladatok, természetesen szorosan együttműködve a különböző szervekkel, mert csak így képzelhető el a munka határidőre történő szakszerű elvégzése. Az új mechanizmussal kapcsolatos jogi rendezést is párhuzamosan el kell végezni. *1968. január 1-ére az alapvető új jogszabályoknak készen kell lenniük, hogy a munka törvényes alapokon folyjék.*

AZ ÚJ GAZDASÁGI MECHANIZMUS ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK FELADATAI

A kormány munkaterve szerint a következő főbb tennivalók vannak: Ki kell dolgozni a különböző időtartamú népgazdasági tervek készítésének elveit és módszereit. Időben közölni kell a vállalatokkal, hogyan készítsék a jövőben évi terveiket. Az új beruházási rendszer kialakítása érdekében sürgősen ki kell dolgozni az általános elveket, a döntési jogköröket, az egyeztetési és jóváhagyási eljárás egyszerűsítését. Szabályozni kell a hitelfinanszírozás rendjét, a vállalatok és a finanszírozó bank kapcsolatát.

A már folyamatban levő beruházások közül ki kell választani azokat, amelyek a továbbiakban is központi pénzeszközökből valósíthatók meg, megszabva a feltételeket is.

Ki kell választani, hogy a folyamatban levő beruházásokból melyeket kell átalakítani hitelből finanszírozott beruházásokká. Az 1968-ban kezdődő beruházások közül ki kell jelölni a központi eszközökből megvalósítható beruházások körét. Ki kell

alakítani a beruházási hitelek feltételeit, meg kell határozni a vállalatfejlesztési alap képzésének és felhasználásának módját.

Ismeretes, hogy az új mechanizmus egyik sarkalatos tétele az *árreform*. Ezért az árreform irányelveire a kormány külön határozatot hozott. A termelői árak rendezését úgy kell szervezni, hogy a konkrét árak megállapítása valamennyi gazdálkodóegységnél folyamatosan történjék, de legkésőbb 1967. szeptember 1-ig befejeződjék. *Az árrendszer átalakítása után tisztábban láthatók majd a fejlesztési tennivalók, gyorsabban haladhatunk a műszaki fejlesztésben, a gyártmánystruktúra átalakításában, a társadalmi munka termelékenységének emelésében.*

Olyan, az eddiginél rugalmasabb árrendszert kívánunk létrehozni, ahol az áruk árának szűkebb körét határozzák meg központilag. Ennek megfelelően lesznek rögzített hatósági árak, például egyes alapanyagokra, alapvető fogyasztási cikkekre és szolgáltatásokra. Lesznek hatósági megkötéssel mozgó megállapodásos árak, például a nyersanyagok bizonyos körére, s a fogyasztási cikkek jelentős részére. Ez például azt jelenti, hogy az árhatóság vagy maximálja az árat, vagy irányárat állapít meg az adott termékcsoportra, korlátozva az eltérés lehetőségét. Végül lesznek szabad árak, többek között félgyártmányokra, alkatrészekre, bizonyos fogyasztási cikkekre. Az árrendszer nem lesz merev, az árképzés formáit a szükségletnek megfelelően lehet és kell majd alkalmazni.

Folytatva a főbb kormányzati feladatok felsorolását, megemlítem, hogy a vállalati jövedelemszabályozás és a vállalati anyagi érdekeltség új módszereinek kialakítására ki kell dolgozni az adók és a dotációk rendszerének, valamint a vállalatoknál maradó nyereség felhasználásának általános szabályait. *Legkésőbb 1967. szeptember 30-ig nyilvánosságra kell hozni a vállalati nyereség felhasználásának általános rendjét és konkrét mértékét.*

Az új hitel- és pénzforgalmi rendszer megvalósításának előfeltételeként ki kell dolgozni a forgóeszköz-finanszírozás irányelveit, a vállalatok közötti elszámolás új rendszerét.

A bér- és munkaügyi kérdések rendezésével kapcsolatban meg kell határozni az alkalmazandó bértételeket, a részesedési alapból fizethető jövedelemkiegészítés szabályait és mértékét, a

munkaerő-gazdálkodással kapcsolatos intézkedések körét, a munkaviszony jogszabályainak módosítási elveit.

Ki kell dolgozni a népgazdaság különböző területein folyó műszaki-kutató munkák összehangolásának rendszerét. A találmányi és újítási rendszer továbbfejlesztésére javaslatot kell kidolgozni.

Az áruforgalommal kapcsolatban meg kell vizsgálni a termelővállalatok és a készletezők, a nagykereskedelmi, a külkereskedelmi vállalatok forgalmazásának rendjét és javasolni kell a szükséges szervezeti és működési változtatásokat. A külkereskedelem területét illetően ki kell dolgozni a speciális gazdasági eszközök, a központi, a viszonylati irányítás, az export-import engedélyezés rendszerét és elveit.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek önállóságának növelésére ki kell alakítani — a csoporttulajdonból eredő speciális adottságok messzemenő figyelembevételével — az új gazdálkodási, adózási és anyagi érdekeltségi rendszert.

A tanácsok gazdasági tevékenységével kapcsolatban javaslatot kell tenni a különböző szintű tanácsok és az egyes tanácsi szervek gazdasági feladatainak elhatárolására, a tanácsok és a gazdasági minisztériumok együttműködésének módjára. Szabályozni kell a tanácsok tervezési rendszerét, jóváhagyási rendjét.

Az állami szervek már elkezdték a munkát, és a Gazdasági Bizottság döntött a termelői árak rendezésének legfőbb elveiről.

A kormány véleménye szerint *az új mechanizmus bevezetésével kapcsolatos előkészítő feladatok az államvezetésben dolgozók jó munkájával a szükséges időre elvégezhetők.* A vezetésben dolgozó elvtársaink már sokszor bizonyították rátermettségüket, szorgalmukat, munka- és ügyszeretetüket, és amikor rendkívüli feladatokat kellett megoldani, fáradhatatlan lelkesedésüket. Bízunk benne, hogy most ismét helytállnak és erejüket nem kímélve eleget tesznek a feszített követelményeknek.

Az állami munkát úgy kívánjuk szervezni, hogy a mechanizmus reformjával kapcsolatos feladatok ne vonják el a figyelmet a folyó ügyektől, a népgazdasági terv végrehajtásának tennivalóiról.

Tisztelt Országgyűlés!

A kormány kötelességének tartja, hogy a mechanizmussal kapcsolatos munkákról időről időre beszámoljon az országgyűlésnek, olyankor, amikor a gazdasági élet valamilyen vonatkozása, például az állami költségvetés van napirenden.

Ily módon itt, az országgyűlésben is tárgyalhatunk a gazdasági mechanizmusról — az aktuális tennivalók tükrében.

A dolgozók informálásához, a gazdasági mechanizmus bonyolultabb kérdéseiben való eligazodáshoz nagy segítséget nyújtanak a társadalmi szervek. A társadalom különböző rétegeinek, a gazdasági vezetés különböző szintjein dolgozóknak más és más jellegű problémáik, helyenként kételyeik vannak és lehetnek még hosszabb ideig. Ezekre is választ kell adni.

Az új gazdasági mechanizmus alapvető vonásainak megmagyarázása még előttünk álló feladat, de mindinkább előtérbe kerül a kiadandó új állami határozatok ismertetése, magyarázása is. Nem elégséges azonban a magyarázat, aktivizálni kell az embereket, hogy a határozat szellemében dolgozzanak. Ez azt is jelenti, hogy *a most előttünk álló gazdasági feladatokat igyekezzünk nagyobb felelősséggel, jobb hatásfokkal végrehajtani. Úgy végezzük munkánkat, úgy teljesítsük 1966. és 1967. évi népgazdasági terveinket, hogy ezzel is előkészítsük a reform 1968. évi bevezetését.*

Tisztelt Országgyűlés!

A gazdasági mechanizmus reformja *nem csupán gazdasági, hanem jelentős politikai fejlődést is eredményez.* Növekszik közéletünk demokratizmusa. Bővül a dolgozók szerepe a gazdálkodás irányításában és ellenőrzésében. Fokozódik a szorgalmasan és jól dolgozók, a nagyobb szakképzettséggel rendelkezők munkájának megbecsülése. Következetesebben érvényesül a szocialista bérezés elve. Az állami és a gazdasági élet minden területén új munkastílus honosodik meg, visszaszorulnak a bürokratikus vonások. A személyes felelősség, a politikai meggyőződés, az új iránti fogékonyság szerepe jelentősen megnő.

Az új gazdasági mechanizmus nagyobb önállóságra, a kezdeményezések kifejlődésére, a népgazdasági és vállalati érdekek jobb összhangjára épít, számol azzal, hogy az eddiginél jobban kibontakozik a dolgozók alkotókészsége, a szocializmus felépítésére irányuló akarata. Ez azonban automatikusan nem következik be. *Fontos feladat az embereket felvilágosítani, meggyőzni, valamint úgy oktatni és nevelni, hogy élni is tudjanak a nagyobb önállósággal.*

Kérjük a társadalmi szervektől: támogassák azokat a dolgozókat, akik az új mechanizmus konkrét kidolgozásával foglalkoznak, hogy a kiadandó állami rendelkezések a lehető legjobban segítsék elő a kitűzött cél megvalósítását.

Most, az átmenet időszakában, tehát 1967 végéig, a mechanizmussal kapcsolatban elsősorban arról kell a közvéleményt tájékoztatni, hogy mi történik az irányelvek alapján a konkrét tennivalók kidolgozása érdekében. *A közvélemény erejét is fel kell használni arra, hogy a Központi Bizottság határozatának szellemét a lehetőségekhez képest már most a napi feladatok megoldásában érvényesítsék. Ez persze nem jelenti, hogy már olyat lehetne követelni, ami még csak az irányelvekben szerepel, de megengedhetetlen, hogy azzal ellentétes szellemű intézkedések történjenek.*

Azzal számolunk, hogy az új mechanizmus előnyei már a kidolgozás során felszínre kerülnek és a végrehajtásban érvényre jutnak, s ez mielőbb új lendületet visz a szocializmust építő munkába. Bizonyosak vagyunk abban, hogy az új gazdasági mechanizmus segítségével a mostani tervtörvényben javasoltnál nagyobb feladatok elvégzésére leszünk képesek.

Kérem a tisztelt Országgyűlést, hogy a kormány által beterjesztett harmadik ötéves tervre vonatkozó törvényjavaslatot fogadja el, és bízza meg a kormányt az éves tervek kidolgozásával és menet közben a terv végrehajtása érdekében szükséges intézkedések megtételével.

NÉMETH KÁROLY HOZZÁSZÓLÁSA:

A HARMADIK ÖTÉVES TERV A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉNEK NEMZETI PROGRAMJA

Tisztelt Országgyűlés!

A magyar népgazdaság harmadik ötéves tervjavaslatával, a benne foglalt fő célkitűzésekkel egyetértek. Helyeslem, hogy az Országgyűlés a népgazdaság fejlesztésének fő irányait foglalja csak törvénybe, mert így — ahogy erről már szó volt — jobban biztosítható a terv teljesítése közben szükségszerűen felmerülő problémák legcélravezetőbb megoldása.

A harmadik ötéves terv elért eredményeink megszilárdításának, a szocializmus további építésének, az élet- és munkakörülmények javításának szolid, megalapozott terve, a szocializmus építésének öt évre szóló nemzeti programja. Kifejezésre jut benne a népet szolgáló kommunista politika, amely számol országunk adottságaival, a szocialista építés eddigi tapasztalataival. Épít arra a nagy erőre, amely népünk alkotó tehetségében, szorgalmában, a szocialista országokkal folytatott kölcsönösen előnyös együttműködésünk fejlesztésében rejlik.

Mielőtt a terv néhány kérdését és főleg budapesti összefüggéseit érinteném, szükségét érzem annak, hogy méltassuk azt a munkát, amelyet a második ötéves terv időszakában pártunk vezetésével a magyar munkásosztály, a parasztság, az értelmiség, egész dolgozó népünk végzett. Úgy gondolom, csak a tisztelet és megbecsülés hangján szólhatunk arról a munkáról, amely az elmúlt öt esztendőben is maradandó alkotásokkal gyarapította hazánkat.

Ne dicsekedjünk, de az eredményekre büszkék lehetünk, hiszen ezzel népünk alkotó, teremtő munkáját becsüljük meg.

Hibák, gyengeségek, következetlenségek is tarkították mun-

kánkat, de ezek sikeres leküzdésének is feltétele, hogy mindenki, aki becsületesen dolgozik — és népunk túlnyomó többsége így dolgozik — tudja, van értelme a munkának, az erőfeszítések a haza, a nép javát szolgáló eredményekre vezetnek.

A második ötéves terv időszakában elért eredmények magukban foglalják a budapesti dolgozók odaadó munkáját is. Budapesten, ahol a magyar ipar és az ipari termelés több mint 40 százaléka helyezkedik el, öt év alatt 35 százalékkal növekedett az ipari termelés. Ennek háromnegyed része a termelékenység növekedéséből származott. A budapesti ipar tovább öregbítette jó hírnevét és a gyártmányok egész sorában nemcsak belföldön, de külföldön is megérdemelt sikereket ért el. Az állami és szövetkezeti ipar sok kiváló terméke méltán dicséri munkásaink, mérnökeink, kutatóink nagyszerű alkotókészségét.

Országunkkal együtt fejlődött, szebb, gazdagabb lett fővárosunk és lakóinak élete. Felépült a magyar hídépítők nagyszerű alkotása, az új Erzsébet-híd, épül, formálódik a várnegyed és a vár, befejeződött a 7000 lakásos Üllői úti lakótelep, valamint a 3600 lakásos lágymányosi lakótelep építése. A főváros sok más pontján is új lakóépületek jelzik az erőfeszítések eredményeit.

A közlekedés fejlesztése, amelyre öt év alatt 1,9 milliárd forintot fordított a főváros, a kommunális szolgáltatások, az oktatás, az egészségügy, az üzlethálózat és a közvilágítás fejlődése, mind-mind a munka értelmét, a javuló életviszonyokat tükrözi.

Ebben az időszakban a lakosság kiskereskedelmi vásárlásai a fővárosban 25 százalékkal emelkedtek, és csaknem minden második budapesti családnak van már televíziós készüléke.

A tervidőszakban évente 600 millió forintot fordítottunk Budapesten a lakosság kulturális igényeit kielégítő létesítményekre. Tizenhat százalékkal növekedett a középiskolai, 61 százalékkal az egyetemi és főiskolai hallgatók létszáma. A reáljövedelem és a reálbér az országoshoz hasonlóan nőtt.

A tények azt mutatják, hogy népünk életszínvonala nemcsak hogy kibírja az összehasonlítást minden olyan tőkésországgal, amely a fejlődésnek nagyjából azonos fokán állt két évtizeddel ezelőtt, hanem azokat magunk mögött is hagytuk. A fejlett tőkésországokkal is álljuk a versenyt, például a közoktatás, az

egészségügy, a szociális ellátás terén. Tudjuk, hogy tőlük még sok tekintetben el vagyunk maradva, de szocialista társadalmi rendünk minden tőkésország fölött áll az emberiességet, a dolgozókról való féltő gondoskodást, a társadalmi fejlődést tekintve. Csakis akkor lehet objektív jelenlegi helyzetünk megítélése, ha azzal mérjük össze, ami két évtizede volt. Különösen az utóbbi évtizedben gyorsult meg a fejlődés.

Ezt az összehasonlítást ne azért tegyük, hogy megnyugodjunk, és azt is szépre fessük, ami nem jó, hanem azért, hogy jobban becsüljük munkánk eredményeit és hárítsunk el minden akadályt fejlődésünk útjából. Nem vagyunk és nem is lehetünk minden vonatkozásban elégedettek azzal, amit elértünk. Még jobbra, többre törekszünk. Előbbre akarunk és előbbre is fogunk lépni, mégpedig a magunk munkájával.

Kedves Elvtársak!

Nagyon sok gond, amellyel a fővárosban naponta szembe találjuk magunkat — és ezt már sokan és sokszor elmondták — mindenekelőtt abból származik, hogy ide összpontosul az ipar csaknem fele, az ország lakosságának majdnem ötöde. Bár az ipar és az iparban foglalkoztatottak részaránya a vidék iparosítása révén csökkent, mégis a felszabadulásunkat megelőző időszakhoz képest az ipari termelés több mint négyszeresére, az iparban foglalkoztatottak száma pedig több mint kétszeresére nőtt. A növekedés ilyen ütemével a város fejlesztése nem tartott lépést, s ami ebben a túlzsúfolt városban a lakosság ellátásához közművekben, lakásban, közlekedésben szükséges, nagyrészt elavult, és felújításuk, fejlesztésük egy korábbi időben háttérbe is szorult.

A párt Központi Bizottsága és a kormány az utóbbi években megkülönböztetett módon foglalkozott a főváros fejlesztésével. A nagy figyelem a fővárosi gondok megoldása iránt azonban még nem minden minisztérium és főhatóság munkájában fejeződik ki megfelelően.

A tervjavaslathoz kapcsolódva szóvá teszem, hogy alapvető fontosságú a főváros számára az ipar rekonstrukciós fejlesztése. Budapesten az eddigieknél jobban előtérbe kell helyezni meg-

levő üzemeink korszerűsítését, a műszaki fejlesztést, hogy a termelésnek a szükségletekkel összhangban álló növekedését a termelékenység fokozása útján érjük el, s ez létszám-megtakarítással is együttjárjon. Erre annál is inkább szükség van, mert elkerülhetetlen, hogy esetenként ne végezzünk olyan beruházásokat, amelyek létszámnövekedést kívánnak: ilyen lesz például a tervidőszakban az Ikarus-gyár nagyarányú fejlesztése, vagy a Telefongyár bővítése. Ez azonban csak kivétel és ezért szükségesnek látszik törvényben is kimondani — és ebben a kormány korábban már állást foglalt —, hogy a fővárosban az iparfejlesztés ne járjon együtt létszámnövekedéssel. Indokolt, hogy a hivatalokban se növekedjék a létszám, és a kormány tiltsa meg új hivatalok létrehozását Budapesten. A fővárosi tanács pedig a közeljövőben — az illetékesekkel együtt — javaslatot tesz a kormánynak olyan határozat meghozatalára, hogy a Budapesten létesített új munkahelyek üzemen kívüli költségeivel, amelyeket eddig zömmel a fővárosra hárítottak, a vállalatokat, intézményeket terheljék. Enélkül a budapesti üzemtelepítés mindig olcsóbb lesz, mint a vidéki, és ez helytelen irányba ösztönöz.

Erőnkhöz mérten, az eddiginél zökkenőmentesebben folytatni kell egyes fővárosi üzemek vidékre telepítését. Az országos nagyvállalatoknak az eddiginél több termelési profilt kell „átterelniük" a fővárosi üzemekből a már működő vidéki üzemekbe, ahol egyúttal a foglalkoztatási problémákon is enyhíteni lehet (például Somogyban, Szabolcsban és más területeken). Fontos, hogy a termelés ilyen átterelése ne a főváros közvetlen környékén levő és hasonló gondokkal küzdő üzemekbe irányuljon, mint ahogy az néhány esetben már előfordult. Jónak és követendőnek tartjuk, hogy a könnyűipar például az elmúlt két évben, miközben országosan 14 000 fővel növelte, Budapesten 2300 fővel csökkentette a foglalkoztatottak számát.

E feladatok következetes, személyhez kötött felelősséggel való megjelölése és hiánytalan végrehajtása segítené igazán, hogy a Budapestre történő feláramlást mérsékelni lehessen.

Az utóbbi években a főváros lakosságának növekedési üteme némileg csökkent. Míg 1961-ben 33 000-rel, addig 1965-ben „csak" 19 000-rel nőtt a főváros lakosságának száma. A máso-

dik ötéves tervben azonban így is több mint 100 000 fő költözött el Budapestre. Ez igen nehéz feladat elé állítja a fővárosi tanácsot és a lakosság ellátásával foglalkozó minden szervet. Ezért nem helyeselhetjük, hogy olyan tág keretek között határozzák meg a főváros népességének várható alakulását 1970-re, ahogyan ez a törvénytervezet indokolásában szerepel. Az a javaslat, hogy 2—2,1 millión belül tartsuk a főváros lakosságának számát, nagyobb népességnövekedést tesz lehetővé, mint amennyi a megelőző öt évben bekövetkezett. És ha lehetővé tesszük, akkor ennél nagyobb növekedés is bekövetkezhet. A lakosság növekedésének ilyen tág határok között történő megállapítása azt a benyomást keltené, hogy van elég munkaerő, lehet bárhogyan ipart fejleszteni Budapesten.

Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy a kommunális ellátás és a szolgáltatások körébe tartozó területeken — bár itt is indokolt és ésszerű a munkaerő-gazdálkodás — szükségszerűen növekedni fog a foglalkoztatottak száma. A főváros lakosságának létszámát a harmadik ötéves terv előkészítése során a tervidőszak végére 2 030 000-rel vettük számításba. Helyi és központi forrásból csak ehhez állnak rendelkezésre a legszükségesebb igények kielégítésének anyagi feltételei. Ezért a fővárosi lakosság növekedésének felső határát a tervidőszak végére 2 030 000 főben helyes megállapítani, s jó lenne, ha ez sem következne be. A 2,1 milliót pedig olyan felső határnak kell tekintenünk, amelyet távlatban sem szabad túlhaladnunk.

A lakosság számának alakulása nagy befolyással van arra, hogy a rendelkezésre álló erőforrásokból hogyan tudjuk enyhíteni a lakáshelyzetet, a közlekedés zsúfoltságát, és milyen mértékben lehet kielégíteni a lakosság egyéb jogos szükségleteit.

A főváros lakosságának növekedésével különösképpen összefügg, hogy legnagyobb társadalmi gondunkat, a lakáskérdést milyen ütemben tudjuk megoldani. Igaz, a fővárosban sem épült még öt év alatt annyi új lakás — összesen 51 000 —, mint a második ötéves tervben, ez azonban a szükségleteket megközelítően sem elégíti ki. A lakóházak tatarozására, felújítására is több mint 5 milliárd forintot fordítottunk a tervidőszakban. Ez sok család életkörülményeiben jelent kedvező változást és meglát-

szik a város képén is. Figyelembe véve azonban a régebben épült lakóházak állapotát és a jogos lakásigénylők nagy számát, valamint azt is, hogy a budapesti lakások 58 százaléka egyszobás, nem lehetünk elégedettek a lakásépítés ütemével.

Az állami erőből történő lakásépítkezések a második ötéves tervben — főleg kapacitáshiány miatt — nem valósultak meg a tervezett mértékben. Lassan építünk, hosszú a lakásépítés átfutási ideje, s részben objektív okok, részben pedig a munkaszervezésben és az anyagellátásban levő fogyatékosságok miatt drágán is építünk.

A harmadik ötéves terv az állami lakásépítés arányát a fővárosban is az előző öt évinél magasabban irányozza elő. Ennek teljesítésére, a korszerű lakásépítés feltételeinek további javítására, a tervidőszakban két újabb nagy teljesítményű házgyárat helyeznek üzembe. Ezzel és a jobb üzemi és munkaszervezésben rejlő lehetőségek kihasználásával a lakásépítési program túlteljesítésére is lehetőség nyílik.

Tudatában vagyunk annak, hogy az országosan tervezett 300 000 lakás megépítése egymagában is nagy erőfeszítéseket követel. De meggyőződésem, hogy népgazdaságunkban, dolgozó népünk alkotó tehetségében, a társadalmi összefogásban van annyi erő, hogy a terv más alapvető céljainak teljesítését nem veszélyeztetve, mintegy 10 százalékkal, tehát 30 000-rel több lakás építését tűzzük ki elérendő célként.

Tovább kell javítani a lakáselosztás rendszerét is. Ismert, hogy a lakáselosztás nehéz feladat elé állítja az ezzel megbízott szerveket azért, mert a jogos igények messze túlhaladják a rendelkezésre álló lakások számát. Mégis az a meggyőződésem, hogy pontosabban kellene szabályozni az állami erőből épült lakások elosztásának feltételeit. Arra gondolok, hogy ne a kocsit, hanem a kicsit részesítsük előnyben. Lehetőségeink keretein belül jobban előnyben kellene részesíteni a több gyermekes és kisebb keresetű családokat. Az állami lakásokból való nagyobb részesedés mellett egyre gyakrabban merül fel az az igény is, hogy az üzemi dolgozók nagyobb számban juthassanak például szövetkezeti lakáshoz.

Tisztelt Országgyűlés!

Azt hiszem, helyes, ha a tervtárgyalás során szó esik az ipari munkásság munkakörülményeiről, az üzemi dolgozók szociális és egészségügyi ellátásáról is. Társadalmunk gondoskodása a dolgozókról a munkahelyeken is széles körű. Az elmúlt öt évben a budapesti üzemekben is javultak a munkakörülmények, különösen az új és a korszerűsített üzemekben fejlődött a szociális és egészségügyi ellátás. Nőtt az üzemi orvosok száma, több új üzemi orvosi rendelőt adtak át rendeltetésének a fővárosban, 20 modern munkásszálló és az üzemek egész sorában étkezdék, öltözők, mosdók épültek. Naponta Budapesten 450 000 fő veszi igénybe az üzemi étkezést. Mégis szóvá kell tennem, hogy az utóbbi években nem mindenütt fordítottak kellő figyelmet a munkahelyi egészségügyi és szociális körülmények javítására. Különösen el kell marasztalni azokat a vezetőket, akik a helyileg rendelkezésre álló lehetőségeket sem használták fel az említett célokra. A minisztériumok sem tettek elég erőfeszítést a munkakedvet is rossz irányban befolyásoló hiányosságok megszüntetésére.

Kedves Elvtársak!

Ha az életszínvonalat, a dolgozókról való gondoskodást a lakosság fogyasztási cikkekkel történő ellátása szempontjából vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy az az utóbbi években jelentősen javult.

Ugyanakkor jogos panaszok is elhangzanak. Még olyan cikkekből sem kielégítő mindig az ellátás, amelyeket az árintézkedések érintettek. Gyakran olyan áruféleségekből is hiány áll elő, amit nem lehet indokolni mással, mint figyelmetlenséggel. Az ipar nem teljesíti mindig időre szállítási kötelezettségét, vagy a minőség nem megfelelő és a rendelkezésre álló árualapok elosztása sem mindig helyes.

Fontos, hogy az általában kedvező helyzet ne nyugtasson meg bennünket, szüntelenül törekedjünk a meglevő hiányosságok megszüntetésére. Lehetőségeinkhez mérten kövessünk el mindent annak érdekében, hogy javuljon az áruellátás, kevesebb legyen a hiánycikk, ami egyúttal az életkörülmények javítását

nak, a jó társadalmi közérzetnek, végső soron a jobb munkakedvnek is fontos feltétele.

Ugyanakkor egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a minőségileg jobb és hatékonyabb gazdasági munka, a korszerű termékek előállítása nagyobb választékban a belföldi és külső piacokra, az élet- és munkakörülmények javításának fő forrása.

Kedves Elvtársak!

Az a szerep, amelyet Budapest az ország életében betölt, nagy felelősséget hárít a főváros dolgozóira és vezetőire a harmadik ötéves terv végrehajtásában. Tudatában vagyunk annak, hogy ahogyan dolgozunk, ahogyan megvalósítjuk azokat a feladatokat, amelyek a népgazdasági szükségletek jobb, maradéktalanabb kielégítését szolgálják, úgy javulhatnak mindazok a viszonyok, amelyek szebbé, jobbá teszik annak a közel kétmillió embernek az élet- és munkakörülményeit is, akiknek egyre szépülő fővárosunk nemcsak munkahelye, de otthona is. A budapestiek, akik szeretik városukat, szocialista hazánkat, igazán nem kímélik erejüket, hogy felelősségük arányában és tehetségük szerint a következő öt esztendőben is vállalják a szocializmus építéséből rájuk háruló részt.

Ez kifejezésre jut áldozatkészségükben, cselekvő társadalmi aktivitásukban, amely alapja volt és lesz a jövőben is a főváros fejlődésének. Ebben a munkában már eddig is élen jártak és élen járnak a szocialista brigádok, az a 600 000 budapesti dolgozó, aki 60 000 szocialista brigádban a szocialista munka nagyszerű tetteit hajtja végre napról napra.

Budapest dolgozói pártunk IX. kongresszusára készülnek. Az 1966. évi terv maradéktalan teljesítésére és ésszerű túlteljesítésére irányuló törekvésükben kifejezésre jut annak a politikának az igenlése, amelyet a szocializmus építésének folytatására a második ötéves tervtörvény is tartalmaz.

Tisztelt Országgyűlés!

Az előterjesztett javaslatokat a tisztelt Országgyűlésnek megfontolásra ajánlom, a harmadik ötéves tervről szóló törvényjavaslatot elfogadom.

TÖRVÉNY

A NÉPGAZDASÁG HARMADIK ÖTÉVES TERVÉRŐL

A népgazdaságnak a második ötéves terv időszakában elért eredményei alapján, a dolgozó nép alkotókészségére támaszkodva, s figyelembe véve a szocializmus építésének soron következő feladatait, a Magyar Népköztársaság Országgyűlése az 1966-tól 1970-ig terjedő időszakra törvénybe iktatja a népgazdaság fejlesztésének harmadik ötéves tervét.

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A terv fő célkitűzései

1. §. A magyar népgazdaság fejlesztésének irányát és legfontosabb feladatait az 1966. január 1-től 1970. december 31-ig terjedő időszakra ez a törvény határozza meg.

2. §. (1) A kormány köteles a népgazdaságot úgy irányítani, hogy a fejlődés az e törvényben foglalt célok megvalósítását szolgálja.

(2) Biztosítani kell a termelés és a népgazdaság fejlődésével egyre növekvő szükségletek összhangját mind a mennyiség, mind a választék és a minőség tekintetében —, a nemzetközi fizetési mérleg egyensúlya mellett.

(3) A fejlett szocialista gazdaság építésével együtt rendszeresen emelkedjék az életszínvonal.

(4) A kormány köteles gondoskodni arról, hogy a népgazdaság minden ágában

— a rendelkezésre álló erők és eszközök felhasználása hatékonyabbá váljék; a termelés növekedését túlnyomórészt a termelékenység emelkedése eredményezze, csökkenjenek a termelési költségek;
— minél szélesebb körben emelkedjék a műszaki színvonal, a termelés fejlesztése korszerű technikán alapuljon;
— a termelés az igényekhez alkalmazkodva elsősorban ott növekedjék, ahol a hazai feltételek gazdaságosan megteremthetők.

3. §. (1) Tovább kell növelni a népgazdaság külkereskedelmi tevékenységének eredményességét. Ezért
— fokozni kell az exportképes áruk termelését, a devizahozam növelését, az árukivitel gazdaságosságát;
— a gazdaságosság és a devizatakarékosság érvényesüljön a behozatalnál is;
— a kivitelt nagyobb arányban kell növelni, mint a behozatalt.

(2) A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában elfogadott alapelveknek megfelelően a szocialista országokkal kötött hosszú lejáratú egyezmények alapján tovább kell fejleszteni a nemzetközi munkamegosztást.

(3) Bővíteni kell gazdasági kapcsolatainkat mindazokkal az országokkal is, amelyek erre a kölcsönös előnyök alapján készek.

(4) Szélesíteni kell idegenforgalmi kapcsolatainkat.

4. §. (1) A társadalom- és természettudomány kutatásai — adottságaink és a nemzetközi munkamegosztás figyelembevételével — segítsék elő a népgazdaság távlati célkitűzéseinek megvalósítását.

(2) A tudományos kutatásra és fejlesztésre fordított anyagi eszközök nagyobb ütemben növekedjenek, mint a nemzeti jövedelem. Ugyanakkor biztosítani kell a kutatási eredmények széles körű elterjesztését, és javítani a tudomány, valamint a termelés kapcsolatát.

5. §. Tovább kell erősíteni honvédelmünket, szocialista hazánk védelmi képességét, népünk békés építőmunkájának biztonságát, a népgazdaság fejlődése nyújtotta reális lehetőségek

alapján, figyelembe véve a nemzetközi helyzet követelményeit és alakulását.

6. §. (1) A gazdasági mechanizmusnak — a tervidőszakban megvalósuló — átfogó reformjával hatékonyabbá kell tenni az irányító tevékenységet, a vállalati gazdálkodást és ezek eredményeképpen a népgazdasági erőforrások felhasználását.

(2) A reform által feltáruló lehetőségeket a népgazdaság fejlődésének gyorsítására kell felhasználni.

Nemzeti jövedelem

7. §. (1) A nemzeti jövedelem a második ötéves terv időszakában elért szinthez képest 19—21%-kal, ennek megfelelően a fogyasztási alap 18—20%-kal növekedjék.

(2) A nemzeti jövedelem 76—78%-át fogyasztásra, 22—24%-át felhalmozásra, ebből 15—17%-ot állóalapok növelésére kell fordítani.

Beruházás

8. §. (1) A népgazdaság fejlesztésére 250—260 milliárd Ft állami és szövetkezeti beruházást kell biztosítani az alábbi ágazati összetételben:

ipar és építőipar	46—50 %
mezőgazdaság	16—18 %
közlekedés	14—16 %
nem termelő ágazatok	16—20 %

(2) A beruházásokat gondos megalapozással, jól szervezett, gyors kivitelezéssel, gazdaságosan kell megvalósítani. Ezt az előkészítés és a kivitelezés fejlettebb módszereinek alkalmazása is segítse elő.

(3) A munkaerőigényes új ipari létesítmények — a területi sajátosságok és a munkaerőhelyzet tekintetbevételével — mind nagyobb részben az iparilag kevésbé fejlett területeken valósuljanak meg. Budapesten a munkahelyek számának növekedése ne haladja meg lényegesen a már helyben lakó népesség foglalkoztatási lehetőségeit.

IPAR, ÉPÍTŐIPAR ÉS KÖZLEKEDÉS

Az ipar fő feladatai

9. §. (1) Az iparban a fő feladat a nagyüzemi termelés gyors gazdasági és műszaki fejlesztésének megvalósítása, a termelés hatékonyságának növelése.

(2) Az ipar a belföldi szükségletek gazdaságos kielégítése mellett egyre nagyobb mértékben vegyen részt az exportfeladatok teljesítésében. Fokozottan alkalmazni kell a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében megvalósuló és más országokkal létesíthető együttműködés különböző formáit.

(3) E feladatok megvalósítása érdekében a szocialista ipar termelése öt év alatt 32—36%-kal emelkedjék. Az ipari és mezőgazdasági termelés műszaki fejlesztését megalapozó ipari ágazatok — a villamosenergia-ipar, a vegyipar és a gépipar — az átlagosnál gyorsabb ütemben fejlődjenek.

(4) A termelékenységet a műszaki színvonal emelése és munkaszervezési intézkedések révén legalább 24—27%-kal kell emelni.

Energiaellátás

10. §. (1) Az energiaellátásban a kőolaj és a földgáz felhasználásának aránya 1970-ig az összes energiahordozók legalább 38%-át érje el. Ennek érdekében a hazai kutatást és termelést is növelni kell. Nagy figyelmet kell fordítani továbbra is a szén gazdaságosabb termelésére, mivel a szén az össz-energiahordozók jelentős hányadát adja.

(2) 1970-re a termelés szénből 32 millió tonnára, kőolajból 1,75 millió tonnára, földgázból 3300 millió m^3-re emelkedjék.

(3) Folytatni kell az energiagazdálkodás ésszerűsítését és az energiafelhasználás hatékonyságát szolgáló intézkedéseket; további hőszolgáltató és távfűtő műveket kell létesíteni.

(4) Százhalombattán a kőolajfeldolgozó üzem évi kapacitását 3 millió tonnára kell növelni. A megnövekedett forgalom lebonyolításához a tároló és az elosztó hálózatot jelentősen bővíteni kell.

(5) Tovább kell építeni az országos földgáz-hálózatot és gondoskodni kell a fogyasztóknál a gazdaságos felhasználás feltételeinek megteremtéséről.

11. §. (1) A villamosenergia-termelés korszerű, nagy gépegységek üzembeállítása útján legalább 1000 MW új erőművi kapacitással bővüljön.

(2) Gyöngyös közelében új hőerőművet kell létesíteni, be kell fejezni a Dunamenti Erőmű építését, el kell végezni a Tatabányai Hőerőmű II. egységének korszerűsítését.

(3) A villamosenergia-import lebonyolítására 400 kilovoltos távvezeték épüljön.

Vaskohászat

12. §. (1) A vaskohászat legfontosabb feladata, hogy a termelőkapacitásokat intenzíven hasznosítsa, korszerűsítse a választék összetételét, javítsa a minőséget. Az átlagosnál nagyobb ütemben növekedjék az ötvözött acéláru és bevont lemezek, a hidegen alakított vaskohászati termékek gyártása.

(2) A termelést úgy kell irányítani, hogy 1970-ben a nyersvastermelés 1,8—1,9 millió tonnát, a nyersacéltermelés 2,9—3,0 millió tonnát érjen el.

Alumíniumipar

13. §. (1) Az alumíniumipar fejlesztése érdekében a timföldgyártás 1970-re érje el a 450—470 ezer tonnát. A bauxittermelés ennek megfelelően fejlődjék. Növelni kell az alumíniumfeldolgozást, mind nagyobb mértékben kell alumíniumból korszerű félkész- és készgyártmányokat előállítani.

(2) Székesfehérváron új alumínium-hengermű lép üzembe. Ajkán új timföldgyár építését kell megkezdeni.

Vegyipar

14. §. (1) A vegyipar termelése a gyorsan növekvő szükségletek kielégítése végett 55—60%-kal, ezen belül a gyógyszeripar — az alapanyag-termelés és a kiszerelés fokozott fejlesztése mellett — 50—55%-kal emelkedjék.

(2) A tervidőszak végére az évenkénti termelés
műtrágyából (hatóanyagban) 550—600 ezer tonna,
mesterséges (vegyi) szálakból 11—12 ezer tonna,
műanyagból 95—100 ezer tonna, gépkocsi-abroncsból
850—900 ezer darab
legyen.

(3) A nitrogénműtrágya-termelés növelése céljából korszerűsíteni és bővíteni kell a Péti Nitrogénműveket, a Borsodi Vegyikombinátot és a Tiszai Vegyikombinátot. A műanyaggyártás fejlesztésére Tiszaszederkényben évi 24 ezer tonna kapacitású polietilénüzem, Kazincbarcikán évi 24 ezer tonna kapacitású PVC-üzem létesüljön.

Építőanyagipar

15. §. (1) Az építőanyagipar fejlesztése irányuljon a korszerű építőtechnika követelményeinek fokozott kielégítésére, az építkezések, valamint a lakosság építőanyagokkal történő ellátására. Ennek érdekében az építőanyagipar termelése a termékek minőségének jelentős javítása mellett 25—30%-kal növekedjék.

(2) A cementtermelés 1970-ig érje el a 2,7—2,8 millió tonnát, a falazóanyag termelése pedig — beleértve az előregyártott falszerkezeteket is — a 2700—2800 millió db téglaegységet.

(3) A meglevő termelőberendezéseket folyamatosan korszerűsíteni kell. Be kell fejezni a Dunai Cement- és Mészmű mészüzemének beruházását, s meg kell kezdeni egy új cementgyár és egy új siküveggyár építését.

Gépipar

16. §. (1) A gépipar korszerű termelési eszközök gyártásával járuljon hozzá az egész népgazdaságban a termelékenység emeléséhez, a fejlett technológiai eljárások alkalmazásához, teljesítse a gépipari szakosításból és együttműködésből származó kötelezettségeit, valamint növekvő exportfeladatait.

(2) A gépipar összehangolt fejlesztésén belül kiemelkedő feladat az autobuszgyártás, továbbá a traktorok, a vasúti járművek, az élelmiszeripari és vegyipari gépek, a vákuumtechnikai termékek, a műszeripari alkatrészek, automatika elemek, egyes

szervezés- és ügyviteltechnikai berendezések, az üzemi anyag- és árumozgató gépek gyártásának fejlesztése.

(3) A lakossági szükségletek kielégítésére szolgáló híradástechnikai termékeket és háztartási gépeket mind korszerűbb kivitelben kell előállítani.

(4) A növekvő szükségletnek és a korszerű technológiának megfelelően kell fejleszteni a gépipari termelést megalapozó előgyártó és kiegészítő ágazatokat. Rövidíteni kell a gépipari termékek tervezésétől a forgalombakerülésig terjedő időt.

(5) E feladatok megvalósítása érdekében a gépipari termelés 40—45%-kal, az export 50—55%-kal emelkedjék.

Könnyűipar

17. §. (1) A könnyűipar a belföldi és az exportigények figyelembevételével növelje a textil-, a ruházati és a cipőiparban a korszerű, magas műszaki kultúrájú, továbbá az exportra gazdaságosan gyártható termékek előállítását. A textil- és ruházati iparban fokozni kell a mesterséges szálak felhasználását, a korszerű kikészítési, technológiai eljárások alkalmazását. A ruházati ipar kövesse rugalmasan a divat változásait.

(2) Fejleszteni kell az alapanyaggyártó (a len- és kenderrost-, műbőr- és papíripari) kapacitásokat; növelni kell a csomagolóanyagok gyártását. A papírtermelés 1970-ig érje el az évi 290—300 ezer tonnát; Lábatlanban új papírgyárat kell létesíteni.

(3) A könnyűipar termelése 1970-ig 20—24%-kal növekedjék.

Élelmiszeripar

18. §. (1) Az élelmiszeriparban a fejlesztés fő iránya a gyümölcs- és zöldségtartósító ipar kapacitásának bővítése legyen, jobban fel kell készülni a mezőgazdasági termékek fogadására, tárolására és feldolgozására. Az ipar javítsa a gyártmányok minőségét, tegye tetszetősebbé a csomagolást.

(2) Az élelmiszeripar termelése 28—32%-kal emelkedjék. Ezen belül a gyümölcs- és zöldségkonzervek termelése 1970-ig évi 580—600 ezer tonnára, a nyershús-termelés 310—315 ezer tonnára, a tejfeldolgozás 1200—1250 millió literre növekedjék.

Tanácsi, szövetkezeti és kisipar

19. §. (1) A tanácsi és szövetkezeti ipar a lakosság igényeinek kielégítésében és az export növelésében továbbra is jelentős feladatokat lásson el. A szövetkezeti iparnak részt kell vállalnia a gépgyártás, a műszer-, a híradástechnikai, a vegyi, a műanyagfeldolgozó és a bútoripar fejlesztésében.

(2) Az állami és a szövetkezeti iparnak, a meghatározott keretek között működő magánkisiparral együtt, ki kell elégítenie a lakosság javítási és szolgáltatási igényeit.

Építőipar

20. §. (1) Az építőipar az építkezések kivitelezését gyorsabban, jobb minőségben, korszerű anyagok, szerkezetek és építési technológia szélesebb körű alkalmazásával, gazdaságosan valósítsa meg.

(2) A szövetkezeti építőiparnak jelentős feladatokat kell megoldania a lakásépítésben, különösen a társasházak építésében.

(3) Az építőipari termelés 24—28%-kal növekedjék.

21. §. (1) Az építőipari termelés növelését elsősorban a termelékenység emelésével, tehát az építés iparosításával, a gépesítés fokozásával, az épületelemek üzemi előregyártásával, fejlettebb munkaszervezési módszerekkel kell elérni.

(2) Az ipari, a mezőgazdasági építkezések és a lakásépítés korszerűsítése, gyorsítása, gazdaságosabbá tétele érdekében épületszerkezet- és házgyárakat kell létesíteni. Az épületszerkezet-gyárak 1970-ben 2,6—2,8 millió m^2 üzemben előregyártott csarnok- és mezőgazdasági épületszerkezet (ebből 1,1 millió m^2 acélszerkezet), a házgyárak és a panelüzemek évi 15—16 ezer lakás korszerű technikával való megépítését tegyék lehetővé.

Közlekedés és hírközlés

22. §. (1) A közlekedés minden ágát korszerűsíteni kell, hogy eleget tegyenek a növekvő szállítási igényeknek.

(2) A vasúti vontatásban a tervidőszak végére az összes vontatási teljesítmény 75—80%-a Diesel- és villamosüzemű legyen. A villamosított vonalak hossza közel 400 km-rel növekedjék; a

törzshálózatot teljes hosszában 23 t tengelynyomásra alkalmas sínrendszerrel kell ellátni. Folytatni kell a járműállomány korszerűsítését, a záhonyi átrakó körzet és a szolnoki állomás fejlesztését.

(3) Be kell kötni az országos közúti hálózatba — mintegy 350 km új út létesítésével — a még be nem kapcsolt helységek közel felét. 2400—2600 km út korszerűsítésével el kell érni, hogy 1970-ig az egész úthálózat fele pormentes burkolatú legyen.

(4) A gépkocsi-közlekedés szállítóképességét, műszaki színvonalát tovább kell emelni. A fennálló és a fejlesztés következtében emelkedő igények jobb kielégítése érdekében a javító-, a karbantartó- és a szervizhálózatot bővíteni kell.

(5) A vízi közlekedésben elsősorban tolóhajókat és önjáró uszályokat kell beszerezni, fejleszteni kell a tengeri hajózást.

23. §. (1) Meg kell kezdeni a távközlési hálózatnak a nemzetközi átmenő forgalom igényeit is kielégítő korszerűsítését. A távbeszélő központok befogadóképességét 140—150 ezer állomással kell növelni.

(2) Tovább kell javítani a rádió és televízió működésének technikai feltételeit. Új nagy- és közvetítő adók az ország egész területén biztosítsák a rádió- és televízióadás jó vételét.

III. Fejezet

MEZŐGAZDASÁG

Növénytermesztés és állattenyésztés

24. §. (1) A mezőgazdasági termelés fő feladatai:

a) az átlagos hozamok emelése útján a gabonafélék és a szemestakarmányok termelésének fokozása, hogy ennek révén a szükségleteket mind nagyobb mértékben hazai források elégítsék ki;

b) a szálastakarmány-termelés növelése, a rétek és a legelők javításának meggyorsítása;

c) a zöldség- és gyümölcstermesztés jelentős fokozása, s ezzel a lakosság ellátásának javítása, valamint a tartósítóipar fejlesztéséhez szükséges nyersanyagbázis létrehozása;

d) az állattenyésztésben a hozamok jelentős és gazdaságos emelése, a takarmányhasznosítás javítása, továbbá főként a szarvasmarha- és a juhállomány növelése. A vágóállat-termelés 1970-ben érje el a 130—132 ezer vagont.

(2) E feladatok megvalósításával a mezőgazdaság termelését az előző ötéves terv időszakához képest 13—15%-kal kell emelni.

25. §. (1) A mezőgazdaság termelésének előirányzott növekedését a termelés anyagi-műszaki bázisának bővítésével és korszerűsítésével, a tudományos eredmények fokozott felhasználásával, a dolgozók szakismeretének állandó emelésével, a fejlett termelési módszerek elterjesztésével és eredményes alkalmazásával kell biztosítani.

(2) Fokozni kell a kémiai eszközök és eljárások alkalmazását; a műtrágya-ellátás 1970-re érje el a 3,2—3,4 millió tonnát (hatóanyagban 700—730 ezer tonna), gondoskodni kell ennek szakszerű, gazdaságos felhasználásáról.

(3) A keveréktakarmány-felhasználást mintegy 50%-kal kell növelni.

(4) Öt év alatt 38 000—40 000 db traktor beszerzésére kell lehetőséget adni; gépesítés útján jelentősen javítani kell a kapásnövények és szálastakarmányok termelésének — elsősorban betakarításának — továbbá a szállítás, a rakodás és az üzemi terményszállítás feltételeit; lényegesen fokozni kell az őszi csúcsidőszak munkáinak gépesítését; jelentős előrehaladást kell elérni az állattenyésztési munkák gépesítésében.

(5) Főként az öntözőberendezések teljes kihasználása és korszerűsítése útján el kell érni, hogy az öntözött terület 1970-ig 600—650 ezer kat. hold legyen; fenn kell tartani a talajjavítás és talajvédelem eddigi ütemét.

(6) A szőlő- és gyümölcstermesztés célját szolgáló anyagi eszközöket elsősorban a termőre forduló ültetvények beruházásainak befejezésére, továbbá a feldolgozás, a tárolás és a szállítás fejlesztésére kell fordítani.

26. §. (1) Az állami gazdaságok alapvető feladata, hogy növeljék az árutermelést, fokozzák a gazdálkodás általános színvonalát és jövedelmezőségét.

(2) A termelőszövetkezetek szilárdítsák tovább a közös gazdálkodást, fokozzák árutermelésüket. Az áruértékesítés fő formája változatlanul a szerződéses termelés legyen, emellett lehetővé kell tenni, hogy közvetlenül lássák el a lakosságot tejjel, tojással, baromfival, friss gyümölccsel és zöldséggel, különösen a helyi piacon. Az erre alkalmas termelőszövetkezetek az eddiginél nagyobb mértékben végezzék saját termékeik elsődleges feldolgozását.

(3) Támogatni kell a háztáji és kisegítő gazdaságokat abban, hogy a termelők saját fogyasztása és a helyi élelmiszerellátás kielégítése érdekében jobban használják ki termelési lehetőségeiket. Emellett továbbra is elő kell mozdítani termékeik állami és szövetkezeti felvásárlását.

Erdészet

27. §. (1) A távlati fakitermelés biztosítására tovább kell növelni az ország élőfakészletét és az erdőteruletet. Fokozni kell a hegy- és dombvidéki meredek lejtők erdősítését és — a cellulózipar távlati fejlesztése érdekében — a nyárfatelepítést. A földvédelmi rendelkezések figyelembevételével folytatni kell a síkvidéki erdősítést is.

(2) A hazai faanyagok gazdaságos hasznosítását a farostlemez- és a forgácslap-gyártás fejlesztése mozdítsa elő.

Vízgazdálkodás

28. §. (1) A vízgazdálkodás fejlesztésének elsődleges feladata a vízkárok további eredményes elhárítását szolgáló létesítmények kiépítése.

(2) A Tisza völgyében a vízhiány csökkentésére és az öntözés fejlesztésére a második vízlépcső építését meg kell kezdeni. Gondoskodni kell az ipar, a mezőgazdaság és a települések fejlesztésénél jelentkező vízigények kielégítéséről, valamint a vizek minőségének védelméről.

A LAKOSSÁG ÉLETKÖRÜLMÉNYEI

Jövedelem, foglalkoztatottság

29. §. (1) A gazdasági fejlődés eredményeivel összhangban rendszeresen tovább kell emelni a lakosság életszínvonalát és javítani életkörülményeit.

(2) A lakosság jövedelme a termelés, illetőleg a forgalom növekedésével együtt úgy emelkedjék, hogy a javak elosztásában minél jobban kifejezésre jusson az egyének és az egyes termelő kollektívák munkateljesítménye.

(3) A lakosság egy főre jutó reáljövedelme 14—16%-kal növekedjék. A parasztság jövedelme — a mezőgazdaság termelési eredményeire támaszkodva — az átlagosnál valamivel nagyobb ütemben emelkedjék.

30. §. (1) A munkaképes korúak számával arányosan a foglalkoztatottság 160—200 ezer fővel emelkedjék.

(2) Az egészségre ártalmas, valamint a különösen nehéz körülmények között dolgozók munkaidejét — ahol eddig erre még nem került sor — csökkenteni kell.

(3) A fejlődő szövetkezeti gazdálkodás mellett központi gazdasági intézkedésekkel is elő kell segíteni, hogy a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma az eddiginél lényegesen kisebb ütemben csökkenjen. Különösen nagy gondot kell fordítani arra, hogy a falusi fiatalok a mezőgazdaságban megfelelő keresettel járó állandó munkaalkalmat és így élethivatást találjanak; ezt a termelőszövetkezetek is mozdítsák elő.

Áruellátás, szolgáltatások

31. §. (1) A lakosság mind sokrétűbb igényeinek kielégítése érdekében élelmiszerben és iparcikkben egyarant javítani kell az árukínálatot. Lehetővé kell tenni, hogy növekedjék a hús, a tej, a tejtermék, a tojás és az iparilag feldolgozott élelmiszerek fogyasztása, javuljon az ellátás korszerű ruházati, továbbá tartós fogyasztási cikkekben is.

(2) A tervidőszakban a kiskereskedelmi forgalom 19—21%-os növelését kell megalapozni.

(3) A kiskereskedelmi üzlethálózat korszerűsítésével és bővítésével a lakosság számára gyorsabbá és kényelmesebbé kell tenni a vásárlást.

32. §. A háztartási munka megkönnyítésére

— terjedelmükben és minőségükben javítani kell a szolgáltatásokat;

— a hazai földgáz és cseppfolyós gáz felhasználásával bővíteni kell a háztartások gázellátását;

— javítani kell a falusi vízellátást.

33. §. A városi közlekedést korszerű járművek üzembe állításával kell fejleszteni. Budapesten a forgalom az új földalatti vasút első szakaszán 1970-ben induljon meg.

Lakásépítés

34. §. (1) A lakásviszonyok javítására 300 ezer lakás építését kell biztosítani, állami lakás ebből 100 ezer legyen. Hiteltámogatással, megfelelő anyagellátással és építőipari kapacitással elő kell segíteni 200 ezer lakás magánerőből történő megépítését. Törekedni kell arra, hogy növekedjék a társasház-építkezések aránya.

(2) Fejleszteni kell — elsősorban az állami lakásépítési program megvalósításával kapcsolatban — a közműhálózatot.

Szociális ellátás

35. §. (1) Az egészségügyi ellátás fő feladata a betegségek megelőzése és a betegellátás színvonalának emelése. A kórházi ágyak számát 1970-re 84—85 ezerre, az orvosi körzetek számát 4300—4400-ra kell növelni.

(2) A termelőszövetkezeti tagok társadalombiztosítási és szociális ellátási rendszerét úgy kell bővíteni, hogy az mindjobban megközelítse a bérből és fizetésből élők ellátásának színvonalát.

(3) Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a gyermek- és ifjúságvédelemre.

(4) Fejleszteni kell az öregek és az arra rászorulók támogatására irányuló szociális és egészségügyi gondoskodást.

36. §. (1) Az oktatásfejlesztés fő feladata — a lakosság általános műveltségének gyarapítása mellett — a népgazdaság szakképzett munkaerőigényeinek kielégítése. Ennek érdekében

a) az általános iskolákra épülő oktatási rendszert úgy kell fejleszteni, hogy az a népgazdaság távlati szakemberszükségletének megfelelő szakképesítést nyújtson;

b) a szakmunkásképző iskolák és a középiskolák hálózata 1200—1300 új tanteremmel bővüljön. Növelni kell a kollégiumi, a diákotthoni és a műhelytermi férőhelyeket;

c) fejleszteni kell a felsőfokú technikumok rendszerét mind az oktatás színvonala, mind pedig a kiképzendő szakemberek száma tekintetében. A felsőfokú technikumok nappali tagozatának első évfolyamára évente 4500—5000 hallgató vehető fel;

d) folytatni kell az egyetemi tanszékek, laboratóriumok, műhelyek, tantermek és kollégiumok fejlesztését. Az egyetemek és főiskolák nappali tagozatának első évfolyamára évente 9500—10 000 hallgató vehető fel.

(2) A lakosság igényeinek megfelelően folytatódjék tovább a dolgozók esti és levelező oktatása és ez a szakképzettséget adó iskolákban és a felsőoktatásban álljon összhangban a népgazdaság szakemberszükségletével.

37. §. (1) A művelődési otthonok, a könyvtárhálózat fejlesztése és a már működő intézmények jobb hasznosítása mozdítsa elő a felnőttkorú lakosság általános és szakmai műveltségének emelését.

(2) Fejleszteni kell a könyv-, a lap- és folyóiratkiadást, valamint a könyvterjesztést.

(3) Folytatni kell a színházak és filmszínházak korszerűsítését.

V. Fejezet

ZÁRÓRENDELKEZÉSEK

38. §. (1) A kormány felhatalmazást kap arra, hogy a harmadik ötéves terv végrehajtása érdekében a szükséges intézkedéseket megtegye, az éves terveket jóváhagyja és a terv megvalósítása érdekében az egyes részelőirányzatokat a szükséghez mérten alakítsa.

(2) E törvény rendelkezéseit 1966. január 1. napjától kell alkalmazni.

* * *

Az Országgyűlés — elfogadva és törvényerőre emelve a harmadik ötéves tervet, a szocializmus építésének további programját — felhívással fordul a munkásosztályhoz, a parasztsághoz, az értelmiséghez, szocialista hazánk minden polgárához: odaadó munkával, alkotó tevékenységgel vigyék sikerre a terv megvalósítását. Felhívja a szakszervezeteket, a társadalmi szervezeteket, hogy a dolgozók mozgósításával segítsék elő a törvény végrehajtását.

Budapest, 1966. évi június hó 25. napján

Kállai Gyula s. k.,
a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnöke

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója. Szerkesztette: Kovács Dóra. A borító Erdélyi János munkája. Műszaki vezető: Szécsi Andor. Műszaki szerkesztő: Lengyel József. A szedést 1966. VI. 25-én kezdtek meg. Megjelent 1966. VII. 8-án, 50 000 példányban. Terjedelme 5 (A/5) ív.
PL — 158 — K — 6667
66—2174. Szikra Lapnyomda, Budapest

3,— Ft